De Tiranny der Jacobynsche Factie in Frankryk

Anoniem Tiranny der Jacobynsche Factie in Frankryk, De

bron
De Tiranny der Jacobynsche Factie in Frankryk. J. v. Rossem e.a., Utrecht 1793

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_tir002tira01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

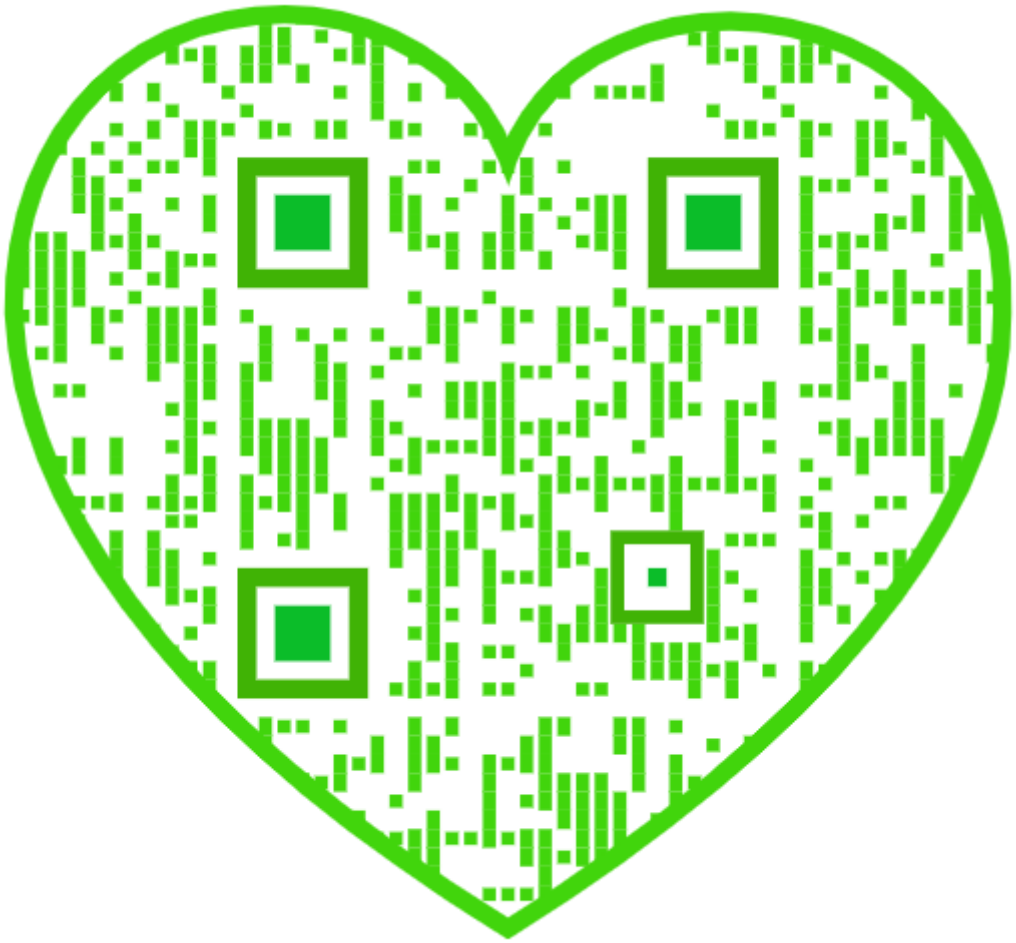

Bericht van den Schryver.

In de Maand September, des voorleden jaars, wanneer, op den 2de en 3de van dien maand, de, in dit Werkje beschreeven wordende, Eisschelyke Gebeurtenissen, in Frankryk, plaats hadden, was het, dat ik het Ontwerp van dit Werkje, ten nutten van de Nederlandsche Jeugd, zamenstelde; echter hadden ik toen reden dit, voor eenigen tyd, agter te laaten; dan, den 7 Jan. 1793. wierd myne yver, op het leezen van het volgende Advertissement, in de Leidsche Courant van dien dag, gaande, waar in wy laazen:

TOT EEN CIERAADJE IN DEN BRIEVENTAS VAN ELK VADERLANDER, is heden te bekomen, te Amsterdam by *Briët, van Kesteren, Schuurman, Bansé* en *van Gulik*; te Haarlem by *Tetmans*, en te Leiden by de Erve *F de Does*, en alom: GEDENKWAARDIGE BRIEVENTAS ALMANACH, voor het jaar 1793, zynde in een geheel nieuwe en gemaklyke smaak uitgevonden, en is, behalven den Almanach, versierd met een zeer fraay in 't koper gesneeden Plaat, waar op I. HET POURTRAIT VAN DEN BURGER GENERAAL DUMOURIEZ. II. DE AANVAL OP DE THUILERIEN. III. DE VERNIETIGING DER KROON. IV. DE BELEEGERING DER STAD RYSSEL. V. DE OVERWINNING VOOR MONS; alles met toepasselyke Vaersjes, verder eenig zinspeelend bywerk, waar onder een accuraate afbeelding der beruchte JACOBYNSCHE MUTS, enz. enz. De Prys is 6 stuiv. en met gecoul. Plaatjes 10 stuiv. enz.

Gelyktydig daar by my vertoond werdende, zulk een Plaatje, als in het Eerste Gesprek, van dit Werkje, over gehandeld werd. Dus ik myn ontwerp vervolgde, en dit Plaatje of Almanach, dat men ieder weldenkend Vaderlander in zyn Brieventas wilde voegen en opdringen, en waar omtrent ik aan ieder weldenkend Nederlan-

der Vraagen, welk belang hy in zulk een Tafreel en Afbeelding, van woeste bedryven, wreedheden en zotternyen, van een anderen Natie, kan hebben? dus deeze Afbeeldingen tot een *basis* namen, om dit Werkje een aanvang te doen nemen, het oogmerk der Opstellers, Uitvinders en Uitgeevers te ontvouwen, en aan onze Natie, en byzonder de Jeugd, welke het meest aan de gevaaren van misleid te worden onderhevig is, een nuttig tegengift, tegen de verleiding, te schenken. – Echter hadden ik niet gedacht dat het zelve zo belangryk voor onze Natie zoude geworden zyn, als hetzelve, tot myn leedwezen, door de geweldigen Inval der Jacobynsche Franschen, en 't zich noemende Committé en Corps Bataaven, in ons Vaderland, en de wreedheden, door hen, in 't zelve gepleegt, geworden is.

Ach! dat myne Arbeid, in deeze, ter verlichting der Natie, eenen gewenschte uitwerking hebben, en zo ik het geluk moogen ondervinden, dat het zelve met zo

veel graagte ontvangen, geleezen en nuttig gebruikt moogen werden, als onderscheide van mynen Pennevruchten, ten nutte der Natie opgesteld en uitgegeeven, ontvangen, geleezen en gebruikt zyn geworden, en noch werden gebruikt, zal ik mynen arbeid genoeg beloond achten.

Dat ik deeze Zamenspraaken tusschen een Moeder en Kind opgesteld hebbe, en niet tusschen een Vader, is, om dat de Kinderen met hunnen Moeders al zo veel omgang als met hunnen Vaders hebben. – En wy hebben het geluk, in ons Vaderland, zo wel op Vrouwen van groote kunde en vernuft, als Mannen, te kunnen roem dragen, daar eene Mevrouwe DE CHAMBON, geb. VAN WERKEN, eene Mevrouwe DE WINTER, geb. VAN MERKEN, en eene menigte andere, bewyzen genoeg, in hunnen onnavolgbaare Geschriften, kan opleveren.

Eerste Gesprek.

ZOON. **M**oeder lief, wat ben ik bly! kyk wat een fraay Prentje, alle met vouwen als een Brief, heb ik daar van Kees oom gekregen; kyk Moeder, Oomen zyt, dat in de Courant gestaan heeft, dat een weldenkend Vaderlandsche Nederlander, dat in zyn Brievetas of Zak dragen moet, en je weet Moeder, dat ik graag een weldenkend Vaderlandsch Kind weezen wil, wyl Moeder altoos zegt dat ik dan een braaf man, een nuttig burger voor de Maatschappy worden zal, en daarom zal ik dat gevouwen Prentje wel bewaaren, ziet eens, 'er staan Afbeeldingen op die aan een boom hangen, zyn dat geen waaren Vaderlanders Moeder?

MOEDER. Laat zien Kind: – foey, de hemel bewaare U dat gy nimmer zulk een snood Vaderlander worden mag! – nu Kees oom mag met zulke Landverdervende, en uw jeugd verdervende geschenken,

wel wegblyven. De Afbeeldzels welke gy daar op ziet, zyn twee der eerste Fransche Oproermakers, die door het snood complot Jacobynen bewonderd zyn, doch welken eenen hun Party nu verlaten hebbende, reeds by hun gevloekt word. Geen waar Bataaf Kind, geen waar Vaderlander, zal deze Afbeeldingen, dan met schrik beschouwen, het zyn de hoofden van de Muitzuchtige Franschen, welke de geheele waereld met hunne valsche Philosophische Leerstellingen vergiftigen, en dezelve in alle Landen met de kragt hunner Wapens zoeken door te dringen, de goede order en ondergeschiktheid zoeken te onder te brengen, Landen en Volken te vernielen, de Groote der Aarde te onder te brengen, ja de Koningen en Vorsten door een moorddadige hand van den Troon in het Graf te stooten, en al zulke Gruwelen uit te oeffenen, die haar boosaartig hart hun opgeeft, ja, die zelfs het Opperweezen ontkennen, hunne handen aan 't geweide slaan, en de spot met God en Godsdienst dryven, en openlyk roem 'er op dragen, Godverzakers te zyn, en beweeren een eerlyk man te kunnen zyn, alschoon men een Godverzaker is, zie, de Opperhoofden van deeze hunnen Legers, Dumouriez en Custine, ziet gy hier voor U aan de ver-

dervelyke boom der Vryheid hangende, boven en aan welke de tekens der Muitzuchtige Koningsmoorders zyn gehegt, als de Nationale strik aan de boom, en de Jacobynsche Muts op dezelve. Aan de zyde ziet gy afbeeldingen hunner Muitzucht, als 't vernietigen der Bastille, het gevangen wegvoeren van LODEWYK DE XVI. van Versailles naar Parys en meer toomelooze gedraagingen, op welke, zo als gy hier ziet, zy nog roem op dragen; nu myn Kind, past zulk een stuk nu om door een weldenkend Vaderlander by zich gedragen te worden?

Z. Foey Moeder, foey, weg met dat stuk, neen dat wil ik niet bewaaren, ik wil geen Plunderaar nog Konings of Vorstenmoorder worden. – Maar Moeder zyn de Franschen dan nog zulke afschuwlyke menschen, daar ik voorleden week in een boek van de *Edelm[o]edige Franschen* las?

M. Met moen een geheele Natie niet gelyk stellen, dan de Franschen die zich thans de Natie noemen, zyn inderdaad afschuwlyk, en juist dezelve die in dat boek *Edelmoedig* genoemd worden.

Z. Maar dat boek was in ons Vaderland gedrukt, wie noemd hen dus *Edelmoedig*?

M. Zulken die het met de Schryver van dat boek, en de uitvinder van dit Prentje, en met die Franschen eens zyn, en gaarne ons Vaderland even zo ten gronden zagen gaan, en het te gronden wilden helpen brengen, als thans geheel Frankryk te gronden gaat, het zyn die bastaard Bataven, die zich met de naam van Bataaf benoemen, doch die dezelve onwaardig zyn, en ons lieve Vaderland voor vyf Jaaren overheerste en voornemens waaren, die zelve Gruwelen aan te richten, die nu in Frankryk plaats hebben, die de Constitutie omkeerende, alle die zich tegen hen stelde plunderde, en met moord drygde, die de wettige Regenten van de gestoeltens der Eere stieten, het Doorluchtig Oranjehuis wilde uitroeyen, en te dier tyd, door een vermeende hulp der Franschen, hunnen landverdervende Plannen zogten door te dryven; doch deze te rug blyvende, en zy in hunnen verbeelding bedrogen, namen een groot gedeelte van hen op de aankomst der Pruisische Krygsbende, (welke om Satisfactie te vorderen voor de hoon, de Zuster van den Pruisische Koning, Gemalin van Neêrlandsch dierbaaren Stadhouder, door een schendig Arrest aangedaan,) de vlucht, onze gezegende Constitutie wierd hersteld,

het Doorluchtig Oranjehuis zagen wy, onder menigvuldigen zegeningen van den Almachtigen, weder te midden in ons Vaderland bloeyen, de wettigen Regenten en waare Vaderen des Vaderlands zagen wy weder de gestoeltens der Eere bekleeden, en alle weldenkende Nederlanders verheugde zich verlost van de toomelooze Dwingelandy der Volkberoerders te weezen, terwyl deze, door eene onvoorbeeldige Edelmoedigheid begenadigd wierden, en maar weinige de straffen hunner misdaaden ontvingen, dan die nu op alle wyze ons Vaderland weder zoeken te beroeren, door 't uitgeven van diergelyke Schendprenten, als gy my daar vertoond heeft, en 't uitgeven van Libellen en Volksmisleidende Geschriften, waar in zy het volk tot dezelve wanbedryven der Franschen in ons land zoeken aan te spooren, ja ons Vaderland zelf in Oorlog met de Muitzuchtige Franschen ingewikkeld hebben, en die uitgeweekenen, onder de Naam van 't Committé Bataven, by de Franschen, zich als een Leger hebben gevoegd, ons Vaderland aangevallen, de Steden Breda, Geertruidenberg, de Klundert ingenomen, verscheide Landstreeken verwoest Brandschattingen geëischt, Kerken geplunderd, Vrouwen geschonden, Maagden verkragt,

de weldenkende by de Staarten der Paarden omgesleept, de verdervelyke Vryheidsboom in de overheerste Steden geplant, en alle gruwelen aangericht, ons Vaderland dus in 't geheel meenende ten onder te brengen; doch God was Neêrlands Redder, den Dapperen Grysaard Boetzelaar, wiens naam altoos in zegeningen zal zyn, stuiten hunnen snoode doeleindens, door eene kragtdaadigen verdediging der Willemstad, terwyl de Dapperen Prins van Hessenphilipsthal hen voor Maastricht deed te rug deinzen, en den na[a]r zyn dood door hen mishandelde Commandant der Klundert, de Dapperen op 't bed van eer gesneuvelde Kropff, hen lange het bezit der Klundert betwistten; doch door overmagt overwonnen wierd, en anderen waare Vaderlandsche Helden, als den Ridder Kingsbergen, Bentinck, Haringsman, en meer anderen, mede het hunnen tot behoud van 't lieve Vaderland toebragten, daar de Dapperen telgen van den goedaartige WILLEM DE Vde. eene onstervelyken naam mede by verworven hebben. Hadden 'er zulke waare Dapperen Bataven niet geweest, het Bastaard zaad zou met de snoode Fransche Muitelingen getriumpheerd hebben; dan gedurende deze Dapperen tegenstand, sloegen

onze braaven Bondgenoten hen in Braband, en verjoegen hen van daar naar de Franschen Grenzen te rug: waar door deeze woeste menigte Nederland mede verlaten moest, en wy van hun overlastig bezoek bevryd raakten.

Z. Maar Moederlief, die Franschen die zo *Edelmoedig* genoemd werden, als ook 't Corps bastaard Bataven, schynen nog dezelve te zyn, die voorheen in 1672 hier te Landen, zo te Utrecht, Zwammerdam als Bodegraven, zo veel gruwelen hebben aangericht, als ik in het Schoolboekje de Fransche Tiranny geleezen hebben, en waar in dezelve tegen de Tytel, in een Versje aldus beschreeven worden:

Hoe heylloos 't Fransche-Rot hier hebben t'zaam geleef[t],
Daar van is 't dat dit Boek ten vollen kennis geeft;
Zy vullen Menschen op, (waar vind men wreeder dingen)
Met Water in het Lyf, die zy te barsten springen,
Men maakt van Man en Koe, van Moeder en haar Kind,
Verdubbeld grouwelsnoer, die men te zamen bind,

Zy laaten niet geheel; maar schenden Neus en Ooren,
En kappen Hand en Voet, laat onder 't Ys versmooren,
Doen Schepen zinken, vol, met Volk en Goed belaân;
De Hel die wordt verschrikt van 't woeden te verstaan:
Dit Fransch gebroed, dat Moord, Schend en komt verkragten,
Verwerpt de Eer en Schaamt, agt op geen Maagdeklagten.
Beroofd de Kraamvrouw 't bed; bedenkt, vervloekte vond,
Sneyd haar de Borsten af, strooid Peper in de wond.
Geen Vaders droeve klagt, geen Moeders handen wringen,
Verschoond het spraakloos Wigt, nog teere Zuigelingen,
Maar rukkend van de Borst, hoe zeer de Moeder bid,
En steekt het aan een Spiets, of braad het aan een Spit,
Nog and'ren grouwlen meer, gaat uw dit Boek beschryven,
't Geen dit verbasterd Volk in Neêrland ging bedryven:
Nu Leezer, lees dit Boek, en geef den Opperheer,
En ook d' Oranje Prins, als uw Herstelder d' Eer.

M. Ja myn Zoon, de Franschen die zich thans de Natie noemen, betoonen het waare nakroost dier Franschen moorders te zyn, die zich niet alleen toen hebben doen kennen, maar die in den bekenden St. Bartholomeus nagt in Frankryk eertyds zo vreeslyk tegen de Hugenooten zyn woedende geweest, en den braven Schoonvader van Vader WILLEM DEN I. de Coligny, en deszelfs Dapperen Zoon, de Tiligny, zo wreedaartig vermoorden; deeze zyn het nu die, onder den Naam van Voorstanders der Vryheid en Egaliteit te zyn, zo veele gruwelen aanrichten, daar ons Vaderland zulke bitteren proeven reeds van heeft gehad, door de Euveldaaden door hen, vereend met het Corps Bataven, in 't zelve verrigt, daar ik u in 't vervolg een beknopt verhaal van mededeelen zal, en U de Personagien, der Hoofd Bastaard Bataven, eens doen kennen, die zulks hebben verricht.

Z. Gy zult my verpligten Moeder. Dan is de Vryheid en Egaliteit geen schoonen zaak Moeder?

M. De waaren Vryheid, zulk eene Vryheid als wy in Nederland roem op mogen dragen, te bezitten, en die wy, onder Godes Zegen, door de Dapperen

Prinsen van Oranje verworven hebben, zekerlyk ja, volgens deeze leven wy alle vry, worden als een vry volk, naar vry verkozenen Wetten bestierd, en ons naar die Wet gedragende, zyn wy volkomen een vry volk. Zonder Wet Kind, gaat een Maatschappy te gronden, de zekerheid verliest zig, en de sterkere zou met geweld over de mindere en zwakkere heerschen, wy genieten een vrye Godsdienstoeffening, en de dierbaarste vrugten van Vryheid, zyn te mogen bestierd worden, door waare handhavers der vrye Wetten, op eene wettige wyze, volgens de Constitutie of Grondwetten daar toe verkooren, dan een tomelooze Vryheid is allerschadelykst en kan niet dan moord en volgzucht ten gevolgen hebben, zo nu de Vryheid zonder bepaaling eener Wet is, is dezelve allerschadelykst, en brengt niets dan verwarringen voort. Nu de Egaliteit, dit woord is zo wel als 't woord Vryheid, in Frankryk enkel klankwoorden, zonder betekenis, regt egaal te zyn, is naar een Wet te worden geregeerd, zonder uitzondering des persoons; zo dat de Wet zo wel voor grooteren als kleineren is werkende, dit immers, zeggen 's Lands Vaderen in hun Biddagsbrief van 1793. dat het een

groot voorrecht in ons Vaderland mag gereekend worden, – dan in Frankryk wil men Egaliteit noemen, om zelf zonder Eer zynde, een ander die Roem en Eer verdiend heeft, daar van te beroven, en met den moorder en roover gelyk te stellen, geene heldendaaden te erkennen, geene Edelmoedigen daaden te beloonen, of dankbaarheid voor te betonen, neen, maar alle Eertytels te vernietigen, elkander zoeken ten onder te brengen, enkel maar willende dat die eenige algemeenen Eertytel, die van Fransch Burger zal weezen, willende dat die zoo wel door de grootste Held, en door die de grootste voordeelen aan zyn Vaderland toebrengt, zal gedragen worden, als zy die aan Moorders, ja aan Koningsmoorders toepassen, dus de Adeldom en Geestelykheid vernietigende, en alle orde omkeerende.

Z. Neen Moeder, zulk een Vryheid of Egaliteit ben ik niet begeerende. Dan hebben zy waarlyk hunnen Koning vermoord.

M. Ja, LODEWYK DE XVI. hunnen Wettigen Koning, hebben zy, op een opgerigt moordschavot, doen sneeven, waar van 't verhaal eene eising by elk weldenkend Nederlander moet te weeg brengen,

daar hy bekend stond voor een Vorst die altoos het wel met zynen Onderdaanen gemeend had, die hen alle verligting had toegebragt, die zelfs zyne zorgen over de gevangenen liet gaan, om dezelve alle verlichting toe te brengen, die een troost der Arme was, en deeze in hunne nooden zogt te versterken, die, begaan met zynen Onderdaanen, hun geluk zogt te verbeeteren, en zulks tot zyn ongeluk ondernam. Een Vorst, welke in 't uitterst uur op zynen onschuld van de hem aangetygde misdaaden zig beriep, en openlyk zeide, niet te weten, iemand beledigd of reden tot klaagen gegeeven te hebben. Daar, werp U Prent op 't vuur, en zie daar het Afbeeldzel van dien ongelukkige monarch, die door de hand des beuls op 't Moordschavot zo onschuldig als ongelukkig zyn leven liet:

Z. Ik beschouw hem met verwondering en aandoening: – dan gy zegt dat zynen goedaartigheid, en zynen bemoeying tot 't geluk zyner Onderdaanen hem in dit onheil storttede.

M. Ja myn Zoon, zo U deeze onderhandeling behaagd, zo kom van Avond weder by my, en ik zal U in eenige Gesprekken, de oorsprong der Fransche Muitzucht, en een beknopt verhaal van

Dit is 't *Beeld* van LODEWYK, der *Deugd* en *Godsdienst* vrind.
Eertyds als *Frankryks* VORST, by 't FRANSCHE VOLK bemind.
Gevangen en *gedoemt*, door een *Muitzuchtig Rot*,
Wierd hy op 't snoodst ontzield, op 't *Bloedig* MOORDSCHAVOT.

21 Jan, 1793.

der Fransche Gruwelen, zo in hun Land als in Braband, en byzonder in Holland, vereend met het Corps Bastaard Bataven, zo als ik U zo even beloofde, mededeelen, ten minsten de grootste en voornaamste; want om dezelve alle te melden, zoude ik in geen jaar tyds met verhaalen gedaan hebben, zullende ik u de Prentverbeeldingen der voornaamste gevallen daar van medebrengen.

Z. Lieve Moeder, hoe veele verplichting hebben ik niet aan U! –

Tweede Gesprek.

ZOON. **M**oederlief ik heb alreeds naar 't uur verlangt dat ik met U over de Eischelyke Gebeurtenissen van Frankryk konde spreeken.

M. Om U kinderlyk vernuft niet te veel te vergen, zal ik in alles zeer kort zyn, doch klaar, en by de voornaamste Historien eenen uitweiding maaken. De Koning toonende zugt voor zynen Onderdaanen te hebben, deed in 't Jaar 1787 en 1788. een Officier door alle oorden van het Ryk trekken, om naar de toestand van 't Fransche Volk te vernemen, en ontving ten berigt, dat er duizende ongelukkigen waaren, die bynaar van honger stierven, waar in Z.M. wilde voorzien hebben; dan deeze ontdekking deed eenige woelgeesten een Plan formeeren, om het geheele Ryk onderst boven te keeren, en zig daar door in een bewind intedringen, daar zy anders nimmer toe zoude gekomen

zyn; dus wist men, om het Volk gaande te maaken, eene duurte omtrent de pryzen van 't brood te verwekken, en hen door Libellen tegen de Prinsen van den Bloede en den Adel, als oorzaaken van hunnen rampen, op te zetten. Dan den Adel door eene Memorie zig verontschuldigende, en aantoonende welke diensten zy het Vaderland beweezen hadden, wierden dezelve door sterke Libellen tegengegaan, waar in men het Volk spreekende invoerde, vervolgens kwam een Arrest van 't Volk tegen 't Parlement van Rennes uit; terwyl de Necker, als een Voorstander van 't Volk, op eene generaale Vergadering der Staaten aandrong, hier toe de Koning overhaalende, als zullende een einde aan de Ramp des volks maken, daar de Pretonsche Edellieden tegen protesteerde, welke het kwaad dat daar uit zoude spruiten, wel voorzagen, waar mede het Oproer zyn aanvang nam. De Corispondence de Berlin stookte het Volk nog meer aan, daar Mirabeau als Schryver van wierd gehouden, ten minsten hy had de Proeven geleezen, men wilde wel een gerechterlyke aanspraak tegen hem maaken, dan hy verdeedigde zig, en 't bleef 'er by. Te Rennes was het eerste bloedige To-

neel der twist, 1200 Persoonen voegde zig daar by een, en lazen een Request tegen den Adel, in 't Veld voor, pleegde veel baldaadigheid aan de Studenten en Adel, met welke zy de volgende dag handgemeen raakte, en verscheide op die plaats dood bleeven; doch ik zal my thans alleen tot de Oproeren der hoofdsteden Parys en Versailjes bepaalen, alwaar de Hoofdoproeren voorgevallen zyn. Dus Kind ziet gy dat de goedaartigheid in het bevorderen van 't geluk zyner Onderdaanen de eerste stap tot 't onheil van deeze Vorst geweest is.

Z. Wie was de Necker?

M. Een man van Fortuin, een Zwitser van Geboorte, zyn Vader was Professor te Geneve. De Abt Raynal veel geest in hem vindende, maakte hem bekwaam, en in gunst by den Koning van Frankryk geraakt zynde, verhief deeze hem van trap tot trap, zo dat hy eindelyk Minister Directeur Generaal van Frankryk wierd, doch veelligt nog tot grooter trap willende klimmen, mengde hy zig in deeze Revolutie, dat zyn val bewerkte, zo dat hy 'er even met 't leven afgekoomen is. Hy kende de deugden van Lodewyk den XVI. en heeft zulks in een voortreffelyke verdediging voor de Koning, toen dezelve

gevangen zat, doen zien, hy was een treffelyk Schryver, zo als hy in verscheide Werken getoond heeft, men heeft zynen verdediging voor de Koning, den 13 Dec. 1792. door beuls handen, op de plaats de Thuileries, doen verbranden. – Echter hoewel hy toen de Koning treffelyk verdedigde, is hy toch als een eerste aanleider der onheilen dien Vorst overgekomen te beschouwen. In zyn Plan had hy al vroeg tegenstanders; want den 20 Maart 1789. wilde men de Necker, door een naargemaakte Snuifdoos met vergift gevuld, vergeeven; doch hy ontdekte het wyl hy zyn Snuifdoos by zig had.

Z. Dus de Necker de gevolgen niet zal voorzien hebben, die uit zyn Plan zyn voortgesprooten?

M. En die ongelukkig voor duizende zyner Landgenooten geweest zyn, zo als wy in 't vervolg zien zullen, dan het Volk nu opgezet zynde, borst, byzonder in Parys, in woede, zelf tegen hunnen Weldoeners los; want den 27 April raakte het Volk uit de Voorstad St. Antoine te Parys gaande, wyl zy zeide dat twee Fabrikeurs gezegt hadden, ‘dat een Ambagtsman met zyn Huisgezin van 15 Sols daags kon bestaan.’ Zy liepen met een galg door de Stad, bragten die op de plaats

le Greve, en hongen de beeldtenissen dier Fabriceurs daar aan op, en liepen aldus daar mede weder door Parys, plunderde verders de Huizen derzelve, in de Kelders Wynen vindende, zoopen zy zig vol, en door de Militie uit elkander gejaagd werdende, vielen zy op dezelve aan, waar door, van beide kanten, veele vielen, zo dat 'er 30 dooden en 350 gekweste geteld wierden. Den 29 hervatte zy het Oproer, roepende: ‘het brood tot 2 Sols het Pond!’ Een deezer Fabriceurs had de voorige Winter 50,000 Livres aan de Arme doen uitdeelen.

Z. Foey, welk eene ondankbaarheid Moeder?

M. Ja, wel eene ondankbaarheid, dan te deezer tyd ontstond eene onverzoenlyke Haat tusschen de Mirabeau en de Necker, wiens Huis, in Juny, te St. Ouen, geplunderd en verwoest wierd.

Z. Kend gy dien Mirabeau ook, Moeder?

M. Ja, dezelve was een Fransche Graaf, doch die weinig meer dan zyn Adeldom bezat, en om zyn Fortuin te maken, een openlyken Voorstander van 't Volk wierd, zyn Adeldom aan zyn belang opofferde, een Dagblad Schryver wierd, die een Dagblad, onder de tytel

van de Algemeene Staaten uitgaf, dat hem 1200 Livres 's maands op zoude gebragt hebben, doch het welk de Necker belettede, deeze haat te weeg bragt. Hy heeft door zyn onkundige pen, in zyn Werk over het Stadhouderschap, welke te Amsteldam, door beuls handen is verbrand, onze Staat mede zoeken te beroeren. In 't midden zyner woelingen stierf hy, overladen met schulden, en wierd met de zogenaamde Fransche Eer, als een Fransch Burger, in 't Pantheon bygezet, doch by 't nazien der Papieren des Konings, heeft men gezien dat hy voor beide zyde werkte, en 'er wierd gedecreteerd, hem, als een Verraader, uit 't Pantheon weg te neemen.

Z. Wederom een Fortuinzoeker, die om zyn Eigenbelang, zyn Vaderland in gevaar bragt, en deszelfs val heeft bewerkt; dan vervolg uw Verhaal.

M. In de maand July vormeerde de derde Staat (het Volk) de Nationaale Vergadering, alwaar zy zwoeren: God, de Koning, en het Vaderland getrouw te zyn, en hun post met yver getrouw waar te neemen; dan men zal zien hoe die Eed naargekomen is. Den 20 hield de Koning Zitting in de Vergadering der algemeene Staaten, waar by de derde Staat uitgeslooten wierd, die zich dus

naar de Kaatsbaan begaaven, protesteerende tegen deeze handelwyze; dan den 29ste geraakte alles in de war, over het stemmen van Hoofd voor Hoofd in de Vergadering, terwyl de Necker zyne demissie had genomen; doch met geweld van 't Volk gebeden wierd te blyven; intusschen trokken 'er 30.000 man troepen om Parys, en de Koning gebood de Necker, in 't geheim, om binnen 24 uuren het Ryk te verlaaten, en men had hoope de rust hersteld te zien. Terzelver tyd had te Versailjes een Oproer plaats, waarby 15 gedood wierden; dan zo dra het vertrek van de Necker bekend was, riep het Volk, te Wapen! Wapen! en door de ontrouw van eenige Militaire Regimenten ondersteund, attaqueerde zy de andere Troepen, welke zy verjoegen, en zette, ten getallen van 15000 man sterk, met de la Fayette aan 't Hoofd, roode en witte Coucardes op, vermeesterde de Bastille, zo als gy op de volgende Afbeelding kunt zien, alwaar zy de Gouverneur en Lieutenant van dezelve, die tegenstand gedaan hadden, nevens de Provoost der Kooplieden, naar de plaats le Greve bragten, onthoofden, en hunne hoofden op staaken rond droegen, terwyl, by dit Oproer, meer dan 1000 menschen waaren

omgekomen. De Bastille wierd geheel geslegt, en thans pakte men de Koninglyke waardigheid het eerst aan, doende het opschrift: Koninglyke Thesaurie weg nemen, en Nationaale Bank in deszelfs plaats stellen, en de Necker wierd terug geroepen.

Z. La Fayette was dat ook een Franschman?

M. Ja Kind, een Graaf; doch meede een Fortuinzoeker, het evenbeeld van Mirabeau, die de pen niet kunnende voeren, zo als Mirabeau, zig in de Krygskunde beoeffend had, en dus by de Revolutie in America zig had doen kennen, dan zyn Fortuin hier by niet genoeg gemaakt hebbende, dacht hy zulks by de woeling in Frankryk beter te maaken, en plaatste zig, in dit oogenblik, aan 't hoofd van 't Volk, als eerste Oproermaker, het eerst het Oproerteken, de drie couleurige Nationaale Coucarde opzettede, en wierd hier door de Bestierders van het Plan der Hoofdmuitelingen, als een bekwaam voorwerp beschouwd, om als Opperhoofd van 't Leger te dienen. – Echter wilde hy het zo verre niet laaten komen, om aan 't Leven des Konings te komen, wyl hy dan zeker was zyn Plan te leur zoude gaan, en stelde zich by

De *Hoofd-Planvoerders* van de *Fransche Muitelingen*,
Van *Volksberoerders*, die naar *Eigen Grootheid* dingen,
Die *Wet* nog *Recht* ontzien, de *Godheid* niet erkend,
Hun *Koning* moorden, en de *Heiligdommen* schend.
Geeft 't toomloos Volk de *Leus*, by het *Bastill'* bestryden,
Waar *la Fayette* aan 't Hoofd tot *Moorden* hen geleiden.

de tweede Revolutie voor de Koning, zyn Armée trachtende over te haalen, by de eerste Revolutie te blyven, en de Koning te behouden; dan andere Fortuinzoekers waaren meester over hem; hy slaagde niet, en nam dus de vlugt, wierd door de Oostenrykers aangehouden, naar Luxemburg, en verder naar de Citadel, te Wezel, gevoerd; waar hy uitzinnig is geworden, of ten minsten zig aldus heeft aangesteld, en naar Maagdenburg vervoerd, in de Gevangenis zoude gestorven zyn. – Leer U toch altoos voor Gelukzoekers en half geleerde wachten, om hun Eigenbelang, stellen zy 't belang van een geheel Land en Volk in de waagschaal.

Z. Maar de Bastille, wat was dat voor een Gebouw, dat zy daar zo op gebeeten waaren?

M. Een Gevangenis van Staat, een allersterkst Bolwerk. Men verhaald dat van dit Gebouw, dat tot een nuttig einde geschikt was, in vroegeren dagen, door 't Ministerie een misbruik gemaakt, en als een huis van Inquisitie gebruikt was geworden, om onschuldige slagtoffers, die zommige Grooten in de weg stonden, uit de weg te ruimen, daar waaren zeeker yselyke gevangen plaatsen in, dan men

kan geen voorbeeld aantoonen, dat dezelve, geduurende de Regeering van Lodewyk de XVI. dus is misbruikt geworden, nu begrypt gy wel, daar deeze Gevangenis ingericht was, om alle die zich aan Majesteitschending en hoogverraad schuldig maakte, in op te sluiten, zo als ook Godverzakers, en toomelooze Libellisten, die in hunnen Libellen gekroonde hoofden niet ontzagen, zo als de laatste geweest is die 'er in heeft gezeeten, de befaamde Linguet, en daar men thans een Plan had om de Godsdienst om verre te smyten, openlyk Godverzakers te worden, zich aan Majesteit schending schuldig te maaken, de loop der Libellen een vrye teugel te geven, moest dit Gebouw, 't welk hen voor een strafplaats konde dienen, uit de weg geruimd worden, en men wist het Volk zo veel Fabels daar van wys te maken, en hen 'er voor beangst te maken, hen doende geloven, dat zo den Adel en de Koning weder eens meester wierd, verscheide van hen die zich hadden doen zien, of die maar vry naar hun gevoelen spraken, daar in zoude opgesloten werden. Dit maakte de haat des Volks tegen dit Gebouw woedende, waar by kwam, dat

'er Geweeren in waaren, welke het Volk wilde hebben, om de troepen des Konings tegen te gaan, en daar in tegen gehouden wordende, en de Gouverneur door een list 200 van hen over de brug doende komen, haalde dezelve op, vuur op hen doende geven, verbeeldende dat de Muitelingen dan wel uit elkander zoude gaan, dan dit viel verkeerd uit, men viel met geweld op dezelve aan, en overmeesterde dezelve, hem het voorgemelde lot doende ondergaan, vervolgens het geheele Gebouw slegtede, en een Vryheidsteken op deszelfs plaats stellende.

Z. Nam hier meede de woede een einde?

M. Neen, de Heer Foulon, Intendant van Parys, en deszelfs Schoonzoon, de Bethier, welke gevlugt waaren, wierden ontdekt, naar Parys gevoerd, op 't Stadhuis gebragt, en naar de gevangenis geleid zullende worden, door 't Volk aangevallen, de eerste aan een Lantaarn opgehangen, de andere het Hoofd afgekapt, en vervolgens beide Hoofden op pieken door Parys gedragen. De Foulon storf een zwaare dood; want naar zich verdeedigd te hebben, wilde men hem

Zie hier het wrēedst *Tafreel* dat immer is gehoord,
De *Vader*, half *geworcht*, toen ysselyk *vermoord*,
Kon nog den *Moordzucht* van het *Muiters-Rot* niet blusschen,
Men doet 't *bebloede Hoofd* den Eigen *Schoonzoon* kusschen;
Die weinig tyds hier na, voor 't zelve *Moordzwaard* bukt,
Daar men *wreedaardig* hem het *hart* uit 't *Ligchaam* rukt.

naar de Abtdy van St. Germain in de gevangenis brengen; doch het Volk ontweldigde hem de wachten, bond hem een koord om de hals, en hing hem dus aan een Lantaarn, 't koord brak, hy stond weder op, doch men hieuw hem het hoofd af, het zelve op een staak door Parys dragende, terwyl zyn Schoonzoon, de Bethier, met een bos stroo op de rug in Parys wierd gevoerd, welke, deeze woedende hoop tegen komende, hielden zy 't Rytuig daar hy in zat stil, hem het bebloede hoofd van de Foulon met geweld doende kusschen. Hem vervolgens, toen hy mede op 't Stadhuis geweest had, de wacht ontweldigende, hem het hoofd afkapten, 't op een staak rond droegen, en 't hart uit 't ligchaam sneeden, welke ysselyke vertooning gy hier voor afgebeeld ziet. Te dier tyd wilde de Koning Versailjes, en geheel Frankryk verlaaten, dan dit wierd hem, byzonder van de Hertog van Orleans, zyn Bloedverwant, afgeraaden, en deeze zeide, voor zyn zekerheid borg te willen staan; maar wy zullen zien, hoe die snoode Bloedverwant van Lodewyk de XVI. zich omtrent dien Vorst gedragen heeft, dat zelf tot een afschuuw zyner wreede Bloedvergieters is strekkende geweest. Verscheide aanzien-

lyke Edelen, en een groot gedeelte der Bloedverwanten van 't Koninglyk Huis, vluchtede uit het Ryk, wyl men het nu op de ondergang der Geestelyken en den Adel volkomen toegeleegen had; de Adeldom vervallen wilde verklaaren, die, en de Geestelyken van hunnen goederen berooven, dezelve als Nationaale Goederen wilde aanslaan en verkopen, hen maar een klein inkomen wilde geven; terwyl een hoop Rovers en Muiters alomme de Geestelykheid en Adel vervolgde, dezelve vermoorden, en hunnen kasteelen in brand staaken, terwyl men het ontwerp verzinde om de Goederen der uitgeweekenen verbeurd te verklaaren. Men speelde nu volkomen de baas, de Volks-Majesteit, zo als zy 't noemde, zat nu ten Zetel, doch in waarheid regeerde een hoop Fortuinzoekers en Eigenbelangbevorderaars, in de daad, in de Naam des Volks, terwyl de Koning in alles moest toegeeven. De grootste schimp zag men byzonder tegen den Adel aanrichten, die men als een Ezel, met een Degen aan, afbeelde, en langs de straaten voerden.

Z. Nu zal het Oproer wel bedaard zyn geweest, nu zy het dus naar hun zin hadden gekreegen?

M. Het Volk dat men wys maakte, groote voorrechten by de Vryheid, daar zy voor yverde, te zullen bekomen wilde nu gaarne hier van het gebruik hebben, en verzamelde zich by elkander, om een opstel van deeze Voorrechten te maken, dan dit raakte de Hoofdmuiters niet, en kwam niet in hun kraam te pas, dus zy deeze Volksverzamelingen, die voor hun eigen nut waakten, door de Nationaale Guardes wel uit elkander wisten te doen gaan, 't geen echter bloed kosten, daar by waren 'er die elkander de rang betwistede, en te dier tyd nog niet egaal wilde weezen. Zo hakte den 14 Augustus, de Burger Officiers elkander den Arm af. Den 18 dito vochte de Pruikemakers in het Elizeeusche Veld, tegen de Burger-Militie, dat ook bloed kosten. De Kleeremakers raakte ook aan 't muiten, om vermeerdering van loon, dat door een opstand, omtrent de duurte van 't brood, gevolgd wierd. De 21ste, een Vrouw by verzinning een vierde voor een agtste maat zout gekregen hebbende, verhaalde dat het zout de helft in prys verminderd was, dit gaf een opstand, en de Necker moest de prys dus verminderen, om het Volk in toom te houden, dat de eerste oorzaak tot zyn val was. Eenige kleine

jongens wilde een hunner makkers zelf ophangen, om dat hy Fruit gestoolen had. De Dienstboden en Zadelmakers hielden ook Vergaderingen, om te beletten dat geen Vreemdelingen in hunnen posten treeden. Dan hier by zal ik het voor deeze keer laaten berusten, wyl wy nu tot een groote gebeurtenis overgaan, die ik U in een volgend Gesprek zal mededeelen. – Noch eens, myn Kind! leer uit dit laatste, U nimmer door woelzuchtige Eigenbelangzoekers te laaten misleiden, gy ziet het is hen maar te doen om hunne eigen baatzuchtige Plannen te bereiken, zy stellen U een menigte schetzen van voordeelige zaaken voor, en Rechten, welke zy zeggen dat U toekomen, en maaken U dus aan de gang, dan zo zy hun Plan bereikt hebben, kom dan maar op om 't bezit dier schoone zaaken, en die vermeende Rechten, en zy zullen U denzelve dolk in 't hart stooten, die zy door U verkreegen hebben, en gy hun in de hand gegeeven heeft, dit is het loon, welke men van Eigenbelangzuchtige, in waarheid met de naam van verdervelyke Aristocraatische Muitemaakers benoemd, te wachten heeft, hoed U daar toch altoos

voor, myn Zoon! blyf getrouw aan den Eed, welke gy uw Vaderland, eenmaal doen zult, aan uwe Constitutie, zoo als die thans door alle weldenkende Nederlanders met vreugde bezwooren word, weest getrouw aan uw Land, Vaderstad, en uwe wettige Regenten, en gy zult de Eernaam van een braaf Nederlandschen Burger wegdragen.

Derde Gesprek.

ZOON. **R**eeds ben ik verlangende Moeder, om met U het voorige Gesprek te vervolgen.

MOEDER. Wel aan. De Nationaale Vergadering, die uit 1200 Leden bestond, van alle kanten van Frankryk by een gekomen, het geheele bestier in handen had, en door de overmeestering der Bastille zeker meende te zyn, om het Koninglyk gezag te kunnen bepaalen, en te onder te brengen; zag welhaast dat zy noch zo zeker niet waaren, als zy wel meende, en de Adel nog macht en aanhang had, 't welk bleek by een Maaltyd, door verscheide Officiers der Nationaale Guardes, en byzonder der Regulieren troepen, te Versailjes gehouden, by welk dezert de Koning en Koningin zich vertoonde, waar op men Vive le Roi! riep: de Nationaale Coucarde af, en de witte opzettede, waar op des anderen daags verscheide

van de Adel zich in de Nationaale Vergadering met de witte Coucarde vertoonde. Hier door zagen de Plannensmeeders der muitzucht, dat zy 't Volk weder van nooden hadden, om hun zaak door te zetten, dus wisten zy de toevoer van koorn, naar Parys, te beletten, en dus gebrek van brood doen te verwekken, 't Volk wys maakende, dat de Koning en zynen Ministers dit deeden, en het te Versailjes ophielden, en dat die wel eeten hadden; waar op, den 16den, een Bakker, te Parys, een Brood van 4 pond, voor 20 stuivers willende verkoopen, sloeg het Volk aan 't muiten, 't welk wel gestild wierd, doch een menigte menschen het leven kosten. Te Versailjes wierden 200 Muitelingen dood geschooten, en 23 opgehangen; dan het Bakkers Oproer, te Parys, had grooter gevolgen dan men meende, wyl intusschen het Volk tegen den Koning en Koningin verder opgezet wierd, en men dezelve als oorzaak van alle rampen beschuldigde, en men 't Volk wys maakte, zo dezelve te Parys waaren, het brood goedkoper, en 'er geen gebrek zoude weezen, dus men, den 5 October, met geweld naar Versailjes vloog, het Paleis overweldigde, en de Vorst met geweld, naar Parys voerde. Men vermoorde verscheide

Is 't niet genoeg *gemoord*? ô Neen, wat *tegenstand*
Bied, aan 't *Muiters-Rot*, moet door 't *Gemeen* van kant.
't Verschaft *Volks-Rampen*, doch is by *hun* in 't vertrouwen,
En doet als *schuldig* steeds het *Vorstlyk huis* beschouwen.
't *Gemeen* vliegt naar *Versailjes*, daar 't *Moord* en *woed*, om stryd,
Vervoerd hun *Wettig Vorst*, vol *buitenspoorigheid*.

der Guardes, en men had het op 't leven der Koningin mede toegelegen, welke het naauwlyks in haar hembd ontkwam, en wiens Bed men met priemen doorstak; dan men vergenoegde zich de geheele Koninglyke Famielje, op de dolste en uitspoorigste wyze, naar Parys te geleiden, 't welk U hier voor in Prent afgebeeld word. 30,000 gewapende en 40,000 ongewapende persoonen, van het laagste schuim van Volk, voerden, dronken van gestoolen Wyn zynde, zittende de Wyven met Curassen aan, schreyelings over de Kanonstukken, de Vorst naar Parys, daar men dezelve in de Tuilleries bragt, en door Nationaale Guardes nacht en dag bewaaken liet. – Van deeze tyd af kan men reekenen dat de Koning en zyn Famielje zich in gevangenis bevonden hebben.

Z. Was het Volk toen te vreeden, en hadden zy nu het begeerde bekomen?

M. Het volk eens op de been gebragt zynde, is zo ligt niet tot bedaaren te krygen; in de eerste dagen bleef het morrende, dan door stilte geen koorn kunnende worden gemaalen, kwam 'er weder gebrek aan brood, waar op men de Bakkers huizen aanviel, en den 22 dito lantaarnde

men, te Parys, weder een Bakker, hieuw hem het hoofd af, en het op een Spiets steekende, liet men het zyn hoog zwangere Vrouw zien, welke daar door een Miskraam kreeg; doch toen kondigde men de Marchiaale Wet af, hong twee van het gemeen op; want, let wel, zy waaren nu voor hen zelf oproerig, dan toen zy zich in Oproer tegen de Koning te Versailjes, ten voordeelen der Hoofdmuiters, verliepen, wierden hunne hoofden zelf beloond, zo dat men in de Nationaale Vergadering de Vyf Vrouwlieden, Agnes le Fievre, Genovieve Dagau, Denire le Fievre, Marie Petit, en Louize Pzouti, met Goude Patriottische Medailjes begiftigde, waar by de President, Abt Mulat, zeide, ‘ontvang deeze Prys, welke het Vaderland verleend aan uwe deugden, uwe wysheid, en uw Patriottismus.’

Z. Waarom wierden die Oproermakers dus onderscheiden beloond?

M. Dit zeg ik U immers reeds, myn Zoon! dan de Koning toonde zyne schatten beter, dan aan hoofden der Muitelingen te geven, en te kunnen besteeden, gaf dus een aanzienlyk inkomen aan de Weduwe van de ongelukkigen Bakker, en deed verscheide andere ongelukkige lieden

goed. Hier meede mag men rekenen dat de wreedheden van 't Jaar 1789. ten einde liepen, dan men hield de Koning gevangen, en deeze mocht niet dan onder geleiden van Nationaale Guardes uitgaan, met welke hy de la Fayette met hen nu en dan zag Exerceeren, en genoodzaakt wierd zyn genoegen daar over te betuigen, terwyl men op al zynen woorden en handelwyze naauwkeurig acht gaf.

Z. Liep dit Jaar nu rustig ten einde?

M. De Nationaale Vergadering hield zich bezig met den Koning alle tort aan te doen, de Adel en Geestelyken te verlaagen, en byzonder gaf het onderhoud over het Veto, of vrye Sanctie en goedkeuring of afkeuring der te neemenen Decreeten of besluiten der Nationaale Vergadering door de Koning, veel te doen, terwyl de Koning en den Adel op een vrye Sanctie aandrong, wilde anderen het volstrekt vernietigd hebben, dit bragt veel onstuimigs in de Nationaale Vergadering te weeg, en het Volk dit ter kennis bekomen hebbende, toonde hier byzonder zeer ervaren in de Constitutie van hun Land te weezen, en zeer wel te weeten, wat zy, ter bekoming van hunnen Voorrechten en Vryheden, te verrichten had-

den; want van 't woord Veto hoorende, begreepen zy dat het een Vend van dien naam was, die hunne Vryheid en Patriottismus te onder zocht te brengen, dus zy, uit de wyk St. Anthoine, met duizende, gewapend met Stokken en Pieken, zoo mannen als vrouwen, zich by een voegde, onder het slaan van een trommel optrokken, – tot alle geluk kwam hen een Patrouilje Nationaale Guardes tegen, die vroeg, ‘waar zy heen wilde?’ ‘Wy trekken op,’ zeide zy, ‘om die Veto, die karel, die zo veel spels maakt, gevangen te nemen, en hem op de plaats le Greve de nek te breeken.’ De Officier had werk hen te beduiden, dat 't geen karel, maar een naamwoord van een recht was, dat de Koning begreep dat hem toekwam; – hier op trokken zy te rug, en men bedagt een ander woord voor 't woord Veto, om het Volk tot bedaaren te brengen. De beloonde Muitemaaksters met hunne mede Vischvrouwen, scheenen een weinig op de zyde des Konings gekomen te zyn; want in de Loges der Schouwburg zittende, begeerde zy, wyl Henrik de IV. gespeeld wierd, dat een Aria ter eeren van de Koning zou gezongen worden, zonden een Deputatie om de Koning en de Ko-

ningin te haalen, dan deeze Deputatie kwam weder te rug, zeggende, ‘de goede Koning is bezig om voor onze belangens te zorgen, en zyn Gemalin neemt eenig vermaak, dat men haar niet weigeren kan, dus moeten wy het tot eenen andere tyd uitstellen’ – de Schouwburg weergalmde van vive le Roi! vive le Reine! en toen de Theater Koning, in Henrik de IV. het Avondmaal hield, sprongen deeze Dames op het Toneel, omhelsde de Theater Koning, dronken de Wyn uit, en dansten met dezelve in 't ronde, naar het Spel zulks noch eenmaal herhaalende, tot zy moede onder elkander nedervielen; dan de Nationaale Vergadering wist deeze Vrouwen eene Commissie te geven, om door 't Land het Patriottismus te prediken, wyl zy zich hier al te Koningsgezind getoond hadden, en men hen dus best, om te beletten dat zy geen aanhang maakte, wist te verwyderen, en eene Commissie op te draagen. – Noch wierd de Nationaale Vergadering geduurig ontrust door Arbeidslieden, die om werk schreeuwde, en Arme lieden, welke gebrek hadden, dan de Nationaale Vergadering zeide, ‘dat zy zich bezig hielden met wetten maaken, maar zich met geen andere zaa-

ken bemoeyen konde', 't Volk dreigden hen wel, dan de Nationaale Vergadering wist wel middelen, om alle Oproeren, die hun dreigden, voortekomen, dan die tegen de Koning, 't Koninglyk gezach, en de Adel, ingericht waaren, konde zy NB. niet stuiten, maar lieten zy een vrye loop, wyl zy daar door haare begeertens bekwaamen, en hun Plan bereeken.

Z. Hoe nam het begin van 't volgende Jaar zyn aanvang?

M. De Nationaale Vergadering vervolgde in 't decreteeren, ten nadeelen des Konings en zyn Huis, van den Adel en de Geestelykheid, die van alles berovende, terwyl het Gemeen mede deed zien smaak in die tomelooze losbandigheid te hebben gekreegen; want, dan 11 Jan. was te Versailjes weder een opstand over de duurte van 't brood, doch door vermindering van prys bedaarde dezelve. In de maand Mey wilde men de Necker lantaarnen, en de Abt Maury werd met geweld, door 't Volk, in een Nationaal Uniform gestooken. In Juny, plunderde eenige fatzoenlyke lieden het huis van de Boekverkoper Gattey, te Parys. Den 11 dito, hield het Volk parate Executie,

omtrent een Zakkerolder, die 11 Neusdoeken gestoolen had, waar aan zy hem aan een Lantaarn ophingen, dan den 14 July was de dag dat de Vryheid, in het Veld van Mars, zou gevestigd worden, en alle Adelyke Wapens, Papieren, enz. moesten werden opgeofferd, en de Eed der Vryheid werden afgelegd; terwyl alle Haanen en Vlaggen der Toorens weg genomen, en Vryheidshoeden 'er voor op geplaatst wierden. Hier wierd de Vryheids Eed, zo door de Koning, als door al het Volk, gedaan, alles liep wel af; doch ongelukkig regende het zo hart, dat zy alle door nat waaren; dan de luchtige Franschen dansten in de plassen, dat het water hen om de ooren spatten, maar des anderen daags vond men het Altaar der Vryheid en alles vernield.

Z. Wel nu! toen de Vryheid aldus gevestigd was, en de Koning den Eed op dezelve had gedaan, denk ik dat zy het immers na hun zin hadden, en toen de zaaken geschikt waaren?

M. Men had voor deeze dag gevreest; doch dezelve goed afloopende, noemde men 't, het groote Vreugdefeest van geheel Europa, ja zelfs hier in Holland wierd, volgens 't Plan van een Onrustkweeker,

een *Gratis* bericht aan de Huizen rond gebragt, wegens eene beschryving, welke met plaaten, van die verkreegene Fransche Vryheid, zoude uitgegeven, en aan een genoeg bekende Voorstander der Franschgezinden Nederlanders zou opgedragen werden, dat *ƒ* 10:10:- kosten zoude. Veele eenvoudige misleiden lieden begreepen, uit de dubbelzinnigheid van dit bericht, als dat, als zy *ƒ* 10:10:- gaven, zy deeze hunnen Voorstander weder ten Zetel zoude zien klimmen, en het gefnuikte Patriottismus, van 1787. men daar voor onderneemen zoude om weder te doen triumpheeren, ik herzeg, deeze woelzuchtige misleide lieden, dagten hunnen hatelyken oogmerken, ten ondergang van ons Vaderland, door 't geeven van twee Ducaaten, te bereiken, dan toen zy gewaar wierden, dat het voor een Boek was, dat de Fransche Vryheid beschryven zoude, hielden zy handen t'huis, en lieten hunnen Voorstander, daar zy schreeuwde zo veel voor over te hebben, aan de belaching van veele ten doel, dat men met zo veel ophefs een Boek aan hem had willen opdragen, waar toe men geen kopers had kunnen aantreffen; echter wierd deeze dag hier in Holland door eenige

onrustige geesten, met maaltyden, als anderzints gevierd, en zy scheenen, ter bereiking hunner doemwaardige oogmerken, zich hier veel goeds uit te voorspellen, en dat geenen in te voorzien, wat in 't vervolg gebeurd is, doch tot hun schande, voor hen verkeerd is uitgevallen, zo als ik U in 't vervolg zal doen zien.

Z. My dunkt Moeder, dat de woelzuchtige Onrustkweekers, in ons Vaderland, noch al dikwerf hunnen oogmerken mislukken zien?

M. God bewaaren ons, Kind, dat immer eenig Plan van hen gelukken mag, dan was het met ons Vaderland, met onze dierbaarste Panden, Godsdienst en Vryheid, gedaan, en de Heerschzucht, Dwingelandy en Ongodistery zouden deszelfs plaatzen bekleeden; de haat, der verkeerd denkende tegen het Doorluchtig Oranjehuis, is geen personeelen haat, dit zy verre; maar alleen daar uit voortspruitende, dat, dat Doorluchtig Stamhuis, altoos, de Voorstander der zuivere Godsdienst, de Schutsheer der waare Vryheid, en de teugel der heerschzucht, geweest is. Dan gy vraagt my, of de zaaken in Frankryk, naar dien zo beruchte dag,

van den 14 July 1790. geschikt waaren? 't zy verre Kind, en zie hier kortelyk de oorzaak: Eerstelyk, begreepen de Leden der Nationaale Vergadering, dat het hun zaak niet was, spoedig een einde aan die zaak te maaken, wyl zy een gemakkelyk, lui leven, en een goed inkomen, uit de Nationaale kast, voor dagloon ontvingen; ten anderen, zo hadden de Fortuinzoekers hun oogmerk, om zich boven hun kring te verheffen, en ten einde hier in te slagen, moesten zulken uit de weg geruimd worden, diens plaatzen zy gaarne wilde bekleeden, of waar in zy van hunnen vrienden konden indringen, die hen dan gewichtige Posten en goed Fortuin en aanzien bezorgen konde, dus hitste men het Volk tegen de Ministers op, deeze dachten, en gaven de Koning verkeerde indrukzelen, dus moesten dezelve voort, zo dat men het Volk zo verbitterd op hen maakten, dat deeze, den 31 July, Galgen voor de Ministers oprichtede, en verscheide Libellen tegen hen aanplakte; eenige van het Ministerie wel ziende waar men heen wilde, bedankte, en daar onder de Afgod des Volks, de Necker, wien de haat van Mirabeau tegen hem, zynen val bewerkte, en hy de achting by het

Volk verlooren had, hy vertrok naar Zwitserland, Frankryk in eene verwarde toestand verlaatende, daar hy veelal schuld aan was, dat het zich in gestord zag, en waar toe hy geen middel wist om het uit te redden, en naauwlyks zich zelve daar noch, zonder het slagtoffer te zullen worden, uit kunnende redden. In Augustus oeffende het Volk weder eigen justitie, aan eenige dieven, die zy aan de Lantaarn ophingen. In de maand Nov. de Heer Lameth, een oud verschil met de Heer Blad de Sauvigny hebbende, daagde de laatste de eerste tot een Gevegt, daar de Heer de Castries zich inmengde, en de Lameth een steek toebragt. Het Volk nam het voor deeze op, en plunderde het huis en goederen van de Hertog de Castries, in 't aanzien der wacht, alleen 't Pourtret des Konings ongeschonden latende.

Z. Tot dus verre scheen het Volk nog eenige Eerbied voor de Persoon des Konings te hebben, daar zy deszelfs Pourtret ongschonden lieten?

M. Meer voor 't Pourtret van dien Vorst, als voor de Persoon en zyn Famielje zelve, zo als de volgende Gebeurtenissen doen zien. In December smeede

men 't afschuwlyk Plan, en men kogt een Abt om, om de Hertog de Artois en zyn Famielje, te gaan vergiftigen, hy berouw krygende, wierd zelf het slagtoffer, doch bekende alles. In de Maand February 1791. de Tantes des Konings vertrekkende, kwam het Volk weder op de been, om zulks te beletten, dan 't was te laat. Eenige dagen laater, de Koningin met de Dauphyn eens zullende touren, nam het Volk haar de Dauphyn af, zeggende: ‘gy kunt zulks doen, dan wy zullen de Dauphyn bewaaren’, waar door zy genoodzaakt was van haar voornemen af te zien. Den 22 waaren zy weder op de been, wyl zy meende dat Monsieur ook vertrekken zou, doch zulks wedersproken wordende, geraakte alles in stilte. Den 4 Maart drongen 400 Persoonen met Pistoolen, in een der vertrekken der Thulleries, welke met moeiten uit elkander gedreeven wierden. Den 16 April, zyne Majesteit met deszelfs Gemalin, en de Dauphyn, naar deszelfs Lusthuis, St. Cloud, even buiten Parys, willende ryden, begeerde het Volk zulks niet, en hoe vriendelyk de Koning ook groetede, hield men de Paarden tegen, daar een hoop gewapende Nationaale Guardes zich voor

de Paarden stelde. De la Fayette, hun Commandant, en de Maire Baile, wilde hen doen begrypen, dat men de Koning dit, volgens de Wet, niet beletten kon, en zeide, ‘dat zo men hem niet gehoorzaamde, hy bedanken zou’, waar op men antwoordde, ‘dat had gy reeds lang moeten doen’. Een der Hovelingen tegen den Koningin willende spreeken, wierd met de vuist door een Jager te rug gestooten, welke de Koningin tot bedaaren wilde brengen, dan welke haar antwoordde, ‘het raakt U niet’. De Koning hier tusschen beide spreekende, wierd het geweld van de Jager gestuit, en de Koning deed zyn verwondering blyken, dat hy, als een Fransch Burger, geen vryheid had om naar zyn Lusthuis te gaan, doch een Parysche Grenadier zeide: ‘Sire wy bewaaren U als de Appel van onze oogen’, terwyl de spotterny over deeze mislukte reis van de Koning den teugel gegeeven wierd, en dezelve, na drie uuren in de koets te hebben gezeten, genoodzaakt wierd, op verzoek van de la Fayette, weder in de Thuilleries af te treden, het welk onder het gejuich en geschreeuw des Volks geschieden.

Z. Te recht zegt gy, dat 't Volk meer

eerbied voor 't Pourtret, dan voor de Persoon des Konings zelve, en voor zyne Famielje, betoonden te bezitten. Dan vervolg.

M. Daar de Geestelykheid in haat geraakt was, en de Paus, zich ten voordeelen van dezelve, in de zaak der Fransche in wilde mengen, en met de ban dreigde, zo voerde het Volk den Paus in beeldtenis door Parys, het eindelyk op de plaats le Greve verbrandende; terwyl Zyne Heiligheid de Stad Avignon ontnomen wierd, welke men als een Departement aan Frankryk hegtede; en te zelver tyd al de Auteuren, die maar eenigzints het tegenhouden van den Koning, op zynen reize, naar St. Cloud, afkeurde, verkeerd op een Ezel zettede, en door Parys voerde, verders in Juny, de kerk der Theatrynen plunderde, wyl een onbeëedigde Priester de Mis deed. Dan hier mede zal ik dit Gesprek afbreeken, en in 't volgende U een der aanmerkelykste gebeurtenissen, namentlyk: de ontwyking des Konings, en zyn nog by hem zynde Famielje, uit Parys, nevens de Arresteering van deeze Hooge Personagien, in een eenigzints breedvoerig Verhaal ter uwer kennis brengen.

Vierde Gesprek.

ZOON. **Z**ie my thans met een vuurige begeerten, om het beloofde Verhaal, my by U voegen.

MOEDER. De Koning, moede van al de hoon, hem en zyn Vorstelyk huis aangedaan, scheen reeds by de Tour van de Koningin en de Dauphin, als ook by de Reize van St. Cloud, eene onderneming van ontwyking in 't oog te hebben, het Volk trachtende, door heen en weder Reize, hier aan te doen gewennen, en dan eindelyk zyn slag, om geheel te ontwyken, waar te neemen, dan dit, zo wy in 't voorig Gesprek zagen, gestuit zynde, moesten 'er geheimen middelen in 't werk gesteld worden, om zulks te kunnen doen, dus, om het Volk in 't geheel geen nadenken te geven, schreef zyne Majesteit eene Brief aan zynen uit-

geweekenen Famielje, hen aanmaanende, ‘als goede Burgers, weder in Parys te komen, dat hy de Constitutie aangenomen had, en alles geschikt was, 'er niets was te vreezen, hen zulks in de naam der Natie en 't Bloedverwantschap beveelende, daar by hen een bedreiging doende, zo zy te rug bleeven, hen beveelende, zyn Koninglyk voorbeeld naar te volgen, en de Constitutie te erkennen.’ Deze brief had eene goede uitwerking, men waar minder oplettend omtrent de Koning, dus deeze zich, naar een voorbereid Plan, met de Heer Bauille, zich de Koningin door de Russische Afgezant een Pas had doen verzorgen, onder de naam van de Baronesse Kropff, met haar twee Kinderen en Gevolg, om van Parys naar Straatsburg te reizen, zo vertrok Monsieur, des Konings Broeder, en zyne Gemalin, zonder eenig vermoeden te verwekken, den 19de van Parys, en kwamen, onder de naam van een Engelsche Prins en Princes, in Braband gelukkig aan; dan om het vertrek des Konings te bevorderen, stond in een afgelegen hoek, van Parys, een Berline, voor 6 Persoonen, met 6 Paarden bespannen, met een Aide de Camp van Bauille, in gereedheid, dus

deeze nagt de Koningin en Madame Elizabeth, en Madame Royaale, in Kameniers kleederen, met de Dauphyn, in een kleeding als een Meisje, zich daar naar toe begaven, terwyl de Koning, in een Jas gekleed, de achterpoort uitgong, te Paard steeg, en zich by hen voegende, alle in 't Rytuig gingen zitten, de reis aannamen; terwyl ter bedekking verscheide Corpsen troepen zich op de weg bevonden, waar van de Officiers hunnen geheimen order hadden. Dus door Champagne uit Frankryk willende trekken, kwamen zy onverhinderd te Chalons sur Marne, alwaar de genoemde Aide de Champ, als Courier, by de Postmeester Drouet, van St. Menehould, de Paarden voor Verdun besteld had. Deeze de ongewoonen beweeging der opweg zynde Ruitery vreemd voorkomende, en de Koning ziende, meende deeze, by de vergelyking van 't Pourtret, op de Adzignaat staande, de Koning te herkennen, als ook dat onder de Voorryders eenige Confusie plaats had, ging het Rytuig naar, en ziende dat zy naar Stenay, in plaats van Verdun, hun cours namen; nam hy een Paard, en reed door een binnenweg naar Varennes, aldaar de Postmeester Guillaume doende

zweeren, dat hy een Patriot was, waar op hy deeze zyn vermoede ontdekte, waar op zy een Wagen met goederen beladen voor de brug, die de Rytuigen moesten passeeren, om verre haalden, toen de Kaarzenmaaker Sauci, twee Nationaale Guardes, en de Chirurgyn Margin, uit hunne Huizen haalende, wyl het 's nagts by 11 uuren was, gaven deeze van hun vermoeden kennis, aan de Commandant der Nationaale Guardes, aan de Maire der Stad, en de Procureur der Gemeente, welke de Reizigers, die nu reeds aan waaren gekomen, naar haar Pas vroegen, die zy toonden, en begeerde het goed van de straat weggeruimd te hebben, men verontschuldigde zich, dat 'er nu geen mogelykheid was, waar op de toegeschoten troepen met geweld door wilde laaten ryden, en had men toen doorgetast, veellicht was de Koning behouden gebleven, dan deszelfs Edelmoedigheid wilde geen bloedstorting, ook wilde de twee Nationaale Guardes in het Rytuig schieten, dan de Koning en zyn Famielje begaven zich, nog als onbekende, op verzoek van de Kaarzemaker Sauci, ten zynen huizen, alwaar deeze in de Morgenstond de Koning by de hand vattede, hem deszelfs

Pourtret doende beschouwen, zeide hy, ‘dat zyt gy Sire.’ Zie hier nevens de Afbeelding. De Koning bekende zulks volmondig, doch verzogt dan ook die achting voor hem te hebben, en hem te laaten vertrekken, waar by de Koningin, die daar by staande, de Dauphyn op de arm hebbende, nevens Madame Elizabeth, de beweeglykste reedenen voegden, dan het was te vergeefsch, en de Kaarzemaker Sauci bleef Arrestant van zynen wettige Vorst.

Z. Dan hoe ging het in Parys toe, toen men de vlucht des Konings vernam?

M. Dit geschieden eerst des 's morgens ten 8 uuren, men luiden de Alarmklok, deed Alarm schooten, alles raakte in beweging, men doorzocht de vertrekken van de Thuilleries, dan de Koning was weg, en de Heer de la Porte, Intendant van 's Konings huis, overhandigde, een agtergelaten Declaratoir des Konings, aan de Heer du Porte de Terre, waar in de Koning de redenen van zynen vlucht bekend maakte, als de gevolgen, ‘den hoon en smaad, hem aangedaan, de Moorden in zyn huis verricht, de omkeering der orden des Ryks, en der Volken, en de

Beef! snoode *Saucie*, Beef! als gy deez' *Prent* aanschouwd. –
Zie daar *uw* WETTIG VORST, die *zich* op *U* vertrouwd,
Naar dat *uw* snoode hand, HEM stout dorst *Arresteeren*.
Kreunt ge *U* aan 't *zuchten* van zyn GADE en TELGEN niet? –
Is hy *uw* WETTIG VORST? hoor dan 't geen HY *gebied*, –
Neen. – Monster zonder deugd, gy moest *uw* VORST *Onteeren*.

heerschloosheid; protesteerende tegen al de Actens, welke hy genoodzaakt was geweest, geduurende zyn gevangenhouding te Parys, te moeten tekenen enz.' – Intusschen deed de Maire van Varennes, in de vroege Morgenstond, door Gedeputeerdens, van alle kanten, de Nationaale Guardes tot Adsistentie oproepen, en van 't geval kennis geven, zo dat binnen weinig uuren de weg als bezaaid met dezelve was, en dus deeze tyding van post tot post voortgaande, kwam dezelve te Parys, daar de heethoofdige terstond zich deeden zien, eenige wilden de Koning voor een Rechtbank roepen, en doen vonnissen, anderen de Koninglyke waardigheid vernietigen, terwyl 'er weder anderen nog doldriftiger plannen smeden; dan men besloot de Koning en zyn Famielje te rug te doen voeren, 't welk op de volgende wyze geschieden. Men nam meer dan 100,000 Burgers weder, op nieuw, eene Eed, van getrouw aan de Natie en de Wet te weezen, af; – terwyl men in drie dagreizens, de Hooge Personagien, onder allerley hoonende beledigingen, door een zwerm van Nationaale Guardes, dezelve aangedaan, te rug voerden, te Bondy komende, trok-

ken 20,000 Nationaale Guardes, die de weg van wederzyden bezettede, tot aan Parys, daar men meer dan 600,000 aanschouwers rekende, die hun best deeden de Vorstelyke Famielje in 't voorby ryden alle hoon en smaadredenen toe te werpen, en op hun best Vive le Natie! riepen, daar een menigte jongens met Libellen te koop liepen, roepende: ‘wie koopt een Historie van de Bakker van Parys, en van de kleine Bakkers jongen, enz.’ Onder dit alles kwam de trein in drie Rytuigen aan, in de eerste zat de Koning ter rechter zyde, naast dezelve, de Gedeputeerde der Nationaale Vergadering Barnave, de Koningin ter linkerzyde, en de Dauphyn aan dezelve zyde in 't Portier, en tegen over dezelve Madame Elizabeth, en Madame Royale, 8 Grenadiers agter op de Koets, en 3 Guardes du Corps, als Couriers gekleed, op de Bok. In het tweede Rytuig, de Heeren Pethion en la Tour Mabourg, nevens de Heeren Dumes en de Gouvernante van de Koninglyke kinderen; in het derde Rytuig Monsr. Saucie, de Kaarsenmaker, met zynen medehelpers in 't aanhouden der Vorstelyke Personagien, zynde dit Rytuig met Mirth- en Palmtakken

vercierd. Voor de Rytuigen ging een sterk Escorte van Caffelary, eenige Batailjons Nationaale Guardes, 3 dito Grenadiers. 1 dito Grizard, en een dito Kinderen, nevens 8 Stukken Kanon. Agter dezelve eenige Compagnien gewapend Volk, die van de Wyk St. Antoine, met een Vaandel, waar in de Spreuk: Dood of Vry; en 4 Stukken Kanon. Aan de Thuilleries gekomen zynde, stapten de Koninglyken Famielje uit de Rytuigen, dan het was verboden dat de minsten Eerbewyzing geschieden zoude, men hield het Geweer by de voet, op het zelve leunende. Zie daar. myn Zoon! dit Verhaal, waar in ik wat breedvoerig heb moeten uitwyden; om dat dezelve als een aanmerkelyke Gebeurtenis der Franschen Koningschending geboekstaafd moet werden.

Z. Had deeze Gebeurtenis geenen verderen gevolgen voor byzonderen persoonen?

M. Neen, wyl Bauillé, die in Luxemburg in veiligheid was, openlyk aan de Nationaale Vergadering schreef, dat hy 't alleen was die de Koning het aangeraden had. De Dames, op wier naam de Pas afgegeeven was, waaren met een anderen Pas ontweeken, en de bediendens

beriepen zich op hunnen gehoorzaamheid, die zy verschuldigd waaren; terwyl de Koning 'er zich mede doorreddede, ten minsten daar kwamen geen verderen gevolgen van, als dat men vol hield met het Koninglyk gezach, waar 't mogelyk was, te beperken, mogende dezelve, op verbeurte van het Recht der Kroon, zonder toestemming der Nationaale Vergadering, geen 20 mylen van Parys gaan, waar onder de Dauphyn, als deeze vrywillig ontweek, mede begreepen wierd.

Z. En hoe liep het met Saucie en zynen medehelpers af?

M. Eerst scheen men dezelve te vergeeten, dan toen de twee Nationaale Guardes klaagden, dat zy geen Schoenen hadden, om weer naar Varennes te komen, toen overladen men hen met loftuitingen, en gaf Saucie met zynen medehelpers 200,000 Livres tot een belooning voor hunnen schendaad, aan hunne wettige Vorst beweezen.

Z. Bleef het toen in Parys alles stil?

M. Ja, tot den 10. July, wanneer men, met veel staatie de Asch van Voltaire, die men uit de Abtdy van Sellieres opgegraven had, aldaar in 't Pantheon van St. Genevieve deed zetten, dat wel afliep;

dan den 14. July, het Verjaarfeest de Vryheid gevierd wordende, vermoorde het Volk twee persoonen, die zy by den voet van 't Autaar vonden; de Nationaale Guardes deeze willende ontzetten, raakten met het Volk in 't gevegt, waar door 30 gedood, en verscheide gekwetst wierden. Hier mede zal ik dit Gesprek eindigen, wyl na deeze Gebeurtenis wel het Volk tot Oproer, door de Jacobynen en anderen Clubbisten, aangezet wierd; doch de Nationaale Vergadering het Volk nog niet van nooden hebbende, om een Oproer uit te voeren, bleef het by dreigingen, zonder dat het tot een Oproer uitbarstede; dan den 6 Oct. verbood men alle Eertytels aan de Koning te geven, en hem alleen met de naam van Koning van Frankryk te moogen noemen.

Vyfde Gesprek.

MOEDER. **T**hans, myn Zoon! zal ik U het Verhaal van 't Fransche moordjaar 1792. mededeelen. Al vroeg in dit jaar begon het Volk hunnen Muitzucht den teugel te vieren; want, den 8. Jan. eenige valsche Adsignatiemakers ontdekt zynde, en het gerecht daar aan huis zynde, kwamen de Wyven op de been, welke begeerde zelve Rechters te weezen, doch zy wierden door de Nationaale Guardes verdreeven. In Febr. een Jood 50 Sols voor een Adsignaat van 5 Livres biedende, werd door 't Volk aangegreepen, doch ontzet, echter trekt het Volk te zaamen, vliegt naar 't Jooden quartier, slaat de Glaazen in, en hakt de Deuren open, zich dus wreekende. Dan, den 21 Juny, was een dag, waar op de yselykste woede den teugel gegeeven wierd. De Koning weigerende, het decreet omtrent

de déportatie der onbeëedigde Priesters, en omtrent het verzamelen van 20,000 man, omtrent Parys, te sanctioneeren, dus men met oproerige geschriften het Volk opruide, en het gemeen aanzettede, welk uit de Voorsteden, op raad der Jacobynen, met Pieken gewapend, met 8 stukken Kanon by zich, de Barrieres forceerde, en de vertrekken des Konings invlogen, meenende hem met een Bajonet ter neer te stooten, die door vier trouwe Grenadiers, die de Koning omringde, wierd afgeweerd, zy zette de Koning de Roode Jacobynen Muts met geweld op, zo als gy op deeze Plaat zien kunt, gelyk als ook de Dauphyn, en die 't beletten wilde, wierd ter aarde geslaagen; verders overlaaden men de Vorst en Vorstin met scheld en smaadwoorden, sloegen alles open, en liepen alles door, men dwong de Koning uit een fles te drinken: de Vorst bleef standvastig by zyn besluit, en een wenk van de Pethion deed het Oproer bedaaren. De Vorst dacht ook zeker by dit Oproer om te komen, wyl dezelve daags te vooren gecommuniceert, en zyn Testament gemaakt had. Den 23 Juny, scheen men het Oproer te willen hernieuwen, doch de Pethion

Het *Jacobynsche Rot* is hier weêr op de *been.*
't *Vliegt, dol* en *woedende,* met 't opgezet *G[e]m[ee]n*;
Bestormd het VORSTELYK HUIS, om hunne VORST te dwingen.
Hy ziet door *Moorders* zich van alle kant omringen;
Doch schoon niets hunne *woede* en *dolle yver* stuit,
Hy blyft *kloekmoedig* by 't genomene *besluit.*

wenkte, en 't bleef agter. Den 27 July het gerucht verspreid wordende, dat de Koning vluchten wilde, vloog het Volk naar de Thuilleries, doch wierden tegen gehouden, vermoorden een man, die zy voor 's Konings Lyfwacht aanzagen, als ook een, die een Wagen met leer beladen had. Dan den 10 Augustus vloog 't Volk naar de Thuilleries, de Zwitsers hun tegen willende houden, wierden alle neergeschooten en vermoord, meer dan 5000 menschen kwamen om het leven, de Vrouwen dansten op de Lyken der Zwitsers, andere sneden hen de Vingers af, en diergelyke wreedheden meer. Die in de Kelders gevlucht waaren, wierden daar in gemetzeld, en moesten dus van honger omkomen. De Koning en deszelfs Famielje, in de Nationaale Vergadering gevlugt zynde, moesten daar drie dagen blyven, wierden verders naar het Slot Luxemburg gevoerd, en vervolgens, in de Tempel, 128 Trappen hoog, opgeslooten. Alle de Standbeelden wierden omgehaald, veele voorname Persoonen gevangen gezet, en dagelyks eenige onschuldig ter dood gebragt. Dan daar veele hunne onschuld al te klaar bleek, om ter dood gebragt te kunnen worden,

Men *ziddert* by 't *Verhaal* der *Fransche broedermoord*,
De Afschuwelykste *daad*, die immer is gehoord,
Daar men den ONSCHULD, door het *Recht* niet derfde *straffen*,
Moet de ONSCHULD, 't *Muitend-Rot*, tot *Moorden* werk verschaffen,
Tot *staaving* van 't *gezach*, van 't *Jacobynsch* gebroed,
Zuipt het zich *dronken* aan *hun Medeburgeren* bloed.

zetten men het Volk aan om eigen rechters te weezen, welke daar op, den 2 Sept. de Gevangenissen openbraken, en alle de Staatsgevangenen, op de wreedste wyze, vermoorden. De Eerste aanval was op de Abtdy van St. Germain, waar in de voornaamste gevangenen zaten, daar stelde zy een Rechtbank van 12 uit de hunnen aan, voor welke de Gevangenen gebracht wierden, die men dan eenige vragen deed; waar op de Gevangenen antwoordden, wanneer de President, na het Verhoor, zyn Hoed opzettede, was dezelve vry, en buiten komende, riep men: Vive le Natie*!* dan als men hem wilde ombrengen, zyde de President tegen zyne Mede-Rechters en 't Volk, ‘oordeeld gy, myne Heeren*!* dat wy deeze N.N. op onze Conscientie kunnen loslaaten,’ waar op het Volk schreeuwende: ja, ja, los laaten, los laaten; waar op men dezelve de Deur uitjoeg, daar men een blok gelegen had, daar dezelve in donker over struikelde, wanneer de Moordenaars, die buiten stonden, hen met stokken en pieken aanvielen, en ter neder maakte, zo als gy op de hier voor staande Plaat afgebeeld ziet. In het Kasteel de Bicêtre, bracht men hen alle by

Is 't niet genoeg den VORST van zynen *Troon* verstooten?
In 't *aakeligst Verblyf*, den *Tempel*, opgeslooten?
Neen, 't *Muiters Ro[t]*, dat in hunn' *woede* niets ontziet,
Juicht in hun *kommer*, en *lacht* in hun *ziels verdriet*,
Men *dwingt* het *Vorstelyk Huis*, hun *bloedverwant* te aanschouwen,
Die, wreed *vermoord*, het *Hoofd* van't *Lyf* is afgehouwen.

een, plaatste eenige stukken Kanon 'er voor, hen dus om 't leven brengende.

Z. Welk eene Gruwelyke handelwyze Moeder?

M. Gruwelyk, allergruwelykst. Onder de Gevangenen bevond zich de Princes de Lamballe, deeze weigerde men een uitstel van 24 uuren, om zich tot God te bereiden, en wierd de hals afgesneeden, het hart uit het lyf gerukt, ingebeeten, en voor de Honden geworpen, terwyl de Koning genoodzaakt wierd, dit Lyk, door de Tralies der Tempel, te beschouwen. Ik hebbe U dit meede hier by in Plaat mede gebracht, zo als gy op de hier voorstaande Plaat zien kunt. De Heer Buchman, welke eerst vrygesprooken, doch weder naar de Gevangenis gezonden was; redden zich weer uit de Gevangenis, doch men liet hem op de volgende dag het Schavot betreden, daar hy zich met geweld tegenstelden, dan de Beul vatten hem by het hoofd, en sleepte hem met geweld naar 't blok, hem het hoofd dus van 't lichaam scheidende, waar op 't Gemeen 't Lyk van 't Schavot sleepten, het op een Rooster braaden en opaaten, zo als gy mede hier nevens in Plaat afgebeeld ziet. Anderen, rukten het nog levend hart uit de vermoorde Lyken, drukten het bloed 'er uit, in

De *Canibaalen*, die me hun *wreedheid* moet verachten,
Daar *men*, naar hunnen *Wet*, me hun *Vyanden* ziet *slachten*,
En 't *afgestorven Lyk* tot *spyzen* word verdeeld:
Dit *wild* en *woest gedrag* ziet men hier *afgebeeld*,
Door *Fransche Christenen*, die *hun medeburger* braaden,
En met *zyn Lichaam* hun *bloeddorstigheid* verzaaden.

een glas, en zwolgen het dus in. 1088 Gevangenen wierden dus in de Abtdy, in het Seminarium St. Fermin, in 't Klooster der Bedel-Monniken, in 't Hôtel la Forcé of 't Tuchthuis, in 't groote Chatalet, in de Conciergerie, in het Kasteel de Bicêtre, in 't Klooster der Bernardynen, vermoord. Dan dit was nog een begin der Gruwelen, welke hier nog op volgende waaren.

Z. Nog al meer moorden, Moeder?

M. Ja, de Jacobynen waaren hier mede niet voldaan; dan zy stelde voor, dat alle de Zwitsers van kant moest werden gemaakt, en zy 't Volk daar toe aanzettede, dus viel het Volk, op aanstooking van deeze, des anderen daags op de Zwitsers aan, welke in Parys woonde, waar van 5000, zo door de handen der Moorders, als die zich zelfs uit vreeze ombrachten, van kant raakten. Ik zal eenigen deezer afschuuwelyke Moorden aanstippen, en U met de Plaatverbeeldingen daar van aantoonen, die de menschelykheid te boven gaan; zie hier de Eerste Afbeelding dier Gruwelmoorden. – De Natuur beeft en ziddert, by 't aanhooren en beschouwen deezer Gruweldaad. De Moorders vallen in 't huis van

De *Moordzucht*, die noch *rang*, noch *staat*, noch *kunne* ontziet,
Die in *wreedaartigheid* hun *zegenpraal* geniet,
Ziet me hier *vyf Kinderen* in 't *gezicht* des *Moeders* slachten –
Trotzeerende't *gevaar*, ze haar *Moorders* derft verachten,
Daar zy, standvastig, 't *Hoofd* haars *kindsch* in de *Armen* drukt,
Tot eene wreede *beul* haar 't *levenslicht* ontrukt.

de Gravin de Chevre, in de straat Bacq, welke, omringd van haaren 5 kinderen, men woedende aanvalt, haare kinderen, in haar byzyn, 't hoofd afsnydende: met een onvoorbeeldige standvastigheid slaat zy dit Moordtoneel door, de Moorders, niet te vreeden met haar en haaren kinderen dus van 't leven te beroven, snyden haar, daar zy 't hoofd van 't jongste kind in haaren armen drukten, de beiden handen, en vervolgens het hoofd af. – Weder een akelig Tafereel, eenige plunderaars, de Goederen der ongelukkig vermoorden op straat verbrandende, sleepten den Heer d'Aubert, een oud Edelman, een Grysaard van 70 jaaren, naar deeze plaats, en stieten hem in 't vuur, daar hy, van een sterk gestel zynde, weder zich uitreddede, men stiet hem ten tweedemaalen in 't vuur, hy stond weder op, dan ten derdemaalen hem weder in het vuur stootende, maakten zy hem met hunne pieken en stokken af, hem dus gekwetst levendig verbrandende, en zy, even als wilde menschen, om het vuur dansten. De derde Afbeelding, welke gy hier ziet, moet U jeugdig hart ten sterkste aandoen, wyl het zelve door aan uw jeugd

De *Moordzucht*, die nog *paal*, nog *perk* in 't *woede* kend,
Maar, als een *Hollend Paard*, daar *toomloos* heenen rend,
Weet de eene *Gruwel* by de anderen te voegen,
Om hun *Moordzuchtig hart* volkomen te vernoegen,
Daar alle *Menschlykheid* is uit hun *hart* verband,
En me op 't *geroofde goed*, een *Grysaard* wreed *Verbrand*.

gelyk zynde kinderen geschieden; 40 van dezelve, de oudste nog geen 12 jaaren, die lust in de Moorden hunner Ouders gekreegen hadden, begaven zich, met Pennemessen, Stokken en kleine Messen gewapend, op weg, om, zo zy zeide, de jonge Aristocraaten om te brengen. In de straat der Jacobynen gekomen zynde, ontmoetede zy de Meid van de Kruidenier Grunauld, die met zyn Vrouw hun noodlot aanziende komen, eer zy vermoord wierden, hunne Kinderen naar een Vriend zonden, daar zy dezelve veilig achtede; dan, deeze jonge Moordenaars vielen eerst de Meid aan, en brachten vervolgens de Kinderen, waar van de oudste geen 6 jaar oud was, met hunne Stokken en Pennemessen, om, vervolgens, dezelve met hunne kleine Messen, de Hoofden afsnydende, en op Stokken plaatsende, daar mede voort marcheerende: eenige Vrouwen dit ziende, zeide: ‘Bravo: Bravo kinderen, wat een geluk is het voor Ouders, in hunnen kinderen zo vroeg goede Patriotten te zien, daar is wat grootsch van te wachten.’

Z. Noch al meerder gruwelen, Moeder?

M. Om U noch eenigen, behalven deeze hier afgebeelden, aan te toonen,

Wat heeft het *Nageslagt* van *Frankryks Kroost* te wachten?
Daar men hier *Kinderen*, hun *Speelgenoots* ziet *slagten*;
En zulk een wreed *Tafreel* strekt de *Ouderen* tot *vreugd*,
Daar't hen *aanmoedigd*, en zich by deez' *daad* verheugd.
Hoed u, *ô Neèrlandsch* kroost, van *Neèrlandsch* waare *Belgen*,
Voor 't *Jacobynsch Geslagt* en hun *wreedaarde Telgen*.

zal ik U van deeze volgende het Verhaal noch mededeelen. In de straat St. Honore, bevond zich, ten Huize van de Heer Duval, een Zwitsersche Dienstmaagd, welke 25 jaar by hem gewoond hebbende, het voorige jaar, haar Vader, een man van 72 jaaren, haar Moeder, een Vrouw van 61 jaaren en haar Zuster, oud 22 jaaren, met haar kind, by zich had laaten komen, deeze, op dien noodlottige morgen, zittende te ontbyten, kwamen 20 afgehuurde Marsiljaanen in huis stuiven, die haar, met haar Vader en Moeder, ombrachten, haar Zuster schoffeerde, en toen, met het kind, mede van 't leven beroofde. De Vrouw van Duval, op dit geweld toeschietende, schreeuwde op de straat om hulp, dan het Gemeen hoorende, dat zy Zwitsers in huis had, vermoordde haar, het geheele huis vervolgens plunderende. De Heer Duval, des 's middags t'huis komende, en 't gebeurde verneemende, wierd wanhoopende, en verdronk zich in de Rivier. – Een welgekleed Engelschman, van Dublin, van het Paleis Royal komende, passeerde 6 Vrouwlieden, welke zyde, ‘aan zyn kleederen gelykt hy een Aristocraat.’ Dien Heer geen Fransch verstaande, ging

lagchende voorby, dat zy voor spotten opnamen, dus een dier Vrouwlieden een zabel, van een Nationaale Guarde, haalden, en hem daar van agteren mede doodsloeg, zeggende: ‘leg daar, verdoemde Aristocraat, nu zult gy niet weder lachen.’ Anderen Vrouwen toeschietende, sneeden zy hem 't hoofd af, staken 't op een piek, en gaven 't een troep jongens, om het naar de plaats le Greve te brengen. – De Graaf van St. Mart, Ridder van St. Louis, stak men een Lance dwars door 't Lyf, en deeden hem dus, tot hun vermaak, op zynen kniën kruipen, hem, toen zy lang genoeg hier over gelachen hadden, afmakende. – Veelen brachten zich zelf, uit vreeze voor hun noodlot, om 't leven. – De Heer Robert, een Zwitzersch Koopman, met zyn Vrouw, Moeder en drie Kinderen, namen vergift in, en stierven, behalven de Vrouw, by wien 't vergift niet sterk werkende, zy het mishandelen der Lyken moest beschouwen, en op de Vragen der Moordenaars niet willende Antwoorden, sneed men haar de tong uit, en bragten haar vervolgens om 't leven. – De Markgravin de la Foret, d'Arville en haaren Dochter, in de Grenellestraat, verhongen zich zelve, elkan-

der daar in behulpzaam zynde. – Een oud Ridder van St. Louis, in de straat Bourbon, de Moorders in zyn huis ziende komen, doorschoot zich met een Pistool; terwyl honderde zich van de Brug in de Rivier de Seine stortede en verdronken, 't Getal der vermoorden heb ik U reeds genoemd, alleen zal ik 'er noch byvoegen, dat 3 groote Karren 36 uuren werk hadden, om de straaten van Parys, van de vermoorde Lyken te zuiveren, en noch zeide Marat, Lid der Nationaale Confentie, 'er moesten noch 160,000 dus om 't Leven komen, eer de Constitutie kon gegrondvest werden. Zeker Schryver zegt openlyk, dat de Moorders, die meest uit Marsiljaanen bestonden, en die men onder de schyn als tot verdeediging van Parys, na die plaats had doen komen, met hunne medehelpers, een belooning van 24 Livres daags, nevens een Premie van 100 sols daar voor genooten hebben. Dat de Marsiljaanen niet als om te Moorden gekomen zyn, bleek, wyl zy weinig tyds hier naar vertrokken. De gezegde van Marat verwekte zulk een schrik, dat duizende de vlucht namen, de meeste naar Engeland, waar van veele, door 't zwaare weder, haar dood in de Golven vonden.

Een geheel Schip met onbeëedigde Priesters verzonk, doch de Scheeplieden wierden gered, de Vicomtesse de ses Maisons, kwam, met haar 4 kinderen en gevolg, gelukkig in een open Boot, naar 24 uuren op de Zee geweest te zyn, te East-borne aan land. Verscheide die zich in bosschen verstooken hadden, kwamen van honger en afgematheid om. Zie daar, myn Zoon! een tafreel van Gruwelen, zo als wy geen, dan alleen in de Geschiedboeken der Franschen zoude kunnen aanwyzen. Dit Moordtoneel wierd in Lyon en verscheide andere plaatzen van Frankryk naar gevolgd. Den 9de van deeze maand hervatten men het Moorden aan de Staatsgevangenen, welke men, onder een geleide van eenige honderde Nationaale Guardes, van Orleans na Parys voerden, doch deeze te Versailjes gekomen zynde, wilde men dezelve aldaar in de Menagerien opsluiten; dan de Parysche Moordenaars zich daar naar toe begeven hebbende, hield hen by de Menagerien tegen, ontweldigde dezelve hun geleiders, hun, die meer dan 50 in getal waaren, waar onder veel aanzienlyken lieden, elendig vermoordende, verders alle de Gevangenissen van

Versailjes openende, en alle de Gevangenen van kant makende.

Z. Dat wy, dit ons Gesprek eindigen, Moeder! myn jeugdig hart is al te zeer aangedaan, over deeze Gruwelen, verontwaardigd omtrent die afschuwelyken Moorders, en vol aandoenlyk gevoel omtrent de ongelukkige slagtoffers.

M. Wel aan, myn Kind! tot het besluiten van dit Moordtoneel, zal ik U noch eene Gebeurtenis van de Moordzucht der Franschen bybrengen, die verdiend werd om aangestipt te worden. De Heer de la Porte, een Heer van aanzien, doch die stil op 't Land leefde, had, om zyn Vaderland van nut te kunnen zyn, zich op verzoek des Konings, tot Intendant van 't Koninglyk huis doen verheffen; in deeze Post wierd hy beschuldigd Verraad tegen de Natie gepleegd te hebben, en schoon hy zich verontschuldigde, veroordeelde men hem tot de straf der Guillottinen, en daar men hem op een Wagen naar toevoerde, was 'er een oude Vrouw, welke een klein Pensioen van hem had, daar zy van leefde, deeze met het lot haarer weldoender bewoogen, weende, men vroeg haar; ‘waar zy om weende?’

't welk zy te kennen geevende, vatten een welgekleed Vrouwspersoon haar by 't hair, sneed haar 't hoofd af, en daar mede naar de Wagen loopende, hieuw zy het de Heer de la Porte voor 't gezicht; zeggende: ‘zo zullen wy al uwe Vrienden doen.’ De Heer de la Porte het hoofd kennende, gaf een zucht, en keerde om; terwyl men voort reed, en hy, na een teder afscheid van zyn Zoon, dat alle harten moest hebben aangedaan, genomen hebbende, verloor zyn leven door de Guillottine.

Zesde Gesprek.

ZOON. **N**och naauwlyks eenigzints bekoomen zynde, van de aandoeningen, welke het voorige Gesprek by my hebben te weeg gebragt; koom ik by U, Moeder! om 't Vervolg dier Franschen Gruweldaaden te verneemen. Dan in 't voorig Gesprek zeide gy, Marat, Lid der Nationaale Confentie, ik meende dat het een Nationaale Vergadering was?

MOEDER. Deeze Nationaale Vergadering had zich te deezer tyd ontbonden, en plaats gemaakt voor eene anderen, onder de Tytel van Nationaale Confentie, uit 750 Leden bestaande, 't meerendeel geformeerd uit de doldriftigste Jacobynen, waar toe men zelfs buitenslandsch Leden gekoozen had, als eene Paine, een Americaan, schryver van het in Engeland verbrande werk, de zogenaamde Rechten van den Mensch, en meer anderen. Dan

de Roberspieren, Marat, de Egalité (Hertog van Orleans) met noch eenige, waaren de dryfveeren van 't Spel, en deeze hadden beslooten een omkeering dier Nationaale Constitutie, die door de Nationaale Vergadering daar gesteld was, te bewerken, de Koninglyken waardigheid geheel te vernietigen, en, volgens 't voorstel van eene Concordet, Frankryk tot een Republiek te hervormen, dan hier in, zelf onder die, die 't eertyds met de Nationaale Vergadering, in de beteugeling van 't Koninglyk gezag, eens geweest hadden, tegenstanders vindende, huurden zy eene troep Moordenaars, misleide 't Volk, zettede de Koning gevangen, en bereikte dus hun oogmerk, met de Koninglyken waardigheid afteschaffen, en Frankryk voor een Republiek te verklaaren. – Had de Nationaale Vergadering uit een hoop Fortuin- en Eigengrootheidzoekers bestaan, deeze Nationaale Confentie niet minder, daar deeze Regeerders, van dat Land, uit alle Classe van Volk gekoozen waaren. Eene Gozewinus de Mortude, voorheen Mostaardman, naderhand Lakenkoper, heeft men de Presidentiaale Stoel zien bekleeden; verders vond men onder dezelve een Slagter, een Waschman, een

Metzelaars knegt, en meer diergelyken Handwerkslieden, bevinden zich onder hen. Zie daar de reden waarom ik Nationaale Confentie, en niet Nationaale Vergadering, zeide.

Z. Ik heb het zeer wel begreepen. Dan welk was het Lot der Koninglyken Famielje?

M. Een allerschrikkelykst lot. Ik heb U gezegt, dat dezelve in de Tempel, 128 trappen hoog, opgeslooten wierden, dat men dezelve het geschonden Lyk van de Princesse de Lamballe, haar Bloedverwanten, deed beschouwen; men deed boven dien hen alle tort aan. Marat begaf zich naar de Tempel, en zeide, tegen dien Vorst: ‘dat hy van een slegt Koning, nu noch een goed Burger konde worden, zo hy aldus onder de Natie wilde verkeeren;’ dan hier geen antwoord naar zyn zin op ontfangende, klaagde hy de Confentie, dat alle de Koninglyke waardigheden in de Tempel noch te zien waaren, en de Koning noch hoopten hersteld te worden, dus men het op een andere boeg wenden, en beschuldigingen tegen dien Vorst en deszelfs Gemalin inbragten. Om hier in wel te slagen, wist men het Volk aantezetten, om op de te rechtstelling van

dien Vorst aan te dringen. Intusschen dat een Persoon een geheime kast in de Muur der vertrekken van de Thuilleries aanwees, die hy daar alleen zoude hebben gemaakt, en in dewelke men een menigte Papieren vond, daar 's Konings hand opstond, zynen Aantekeningen en Zegels aanwaaren; toen was men klaar, en men stelde een Decreet van beschuldiging tegen dien Vorst op, deed al de Huizen rondsomme de Tempel wegbreeken, eenen diepen graft omgraven, om alle goede verstandhouding te benemen, die dien Vorst met zynen vrienden zoude kunnen hebben, en men door Commissarissen, die niet dan met hem spottede, hem liet bewaken; verders ontnam men hem alle scherp, Pen, Inkt, Potloot, Papier, enz. hem als Crimineelen behandelende, dus voortgaande, in hen alle smaad aan te doen, scheide men, met geweld, de Vorst van zynen Vrouw, Zuster en Kinderen, hem in een akelig vertrek opsluitende. Hartbreekende was deeze scheiding, de Koningin smolt weg in haaren traanen, de Dauphyn, Madame Royaale, alle schreiden, en Madame Elizabeth was ontroostbaar; dan de Vorst behield zyne bezadigde moed, en daar men hen van elkanderen afrukte, zeide hy: ‘Laat ons geduld nee-

men, wyl het dus moet geschieden.’ Deeze scheiding kunt gy hier nevens in Plaat afgebeeld zien. – Dan toen de Vorst in 't akelig vertrek trad, welker Vengsters met papier toegeplakt waaren, en 't zeer duister en klein in was, verschrikte hy, en wilde terug treeden; dan men deed hem spoedig begrypen, dat hy geen keuze had; doch op 't aanhoudend smeeken van de Vorstelyke Famielje, stond men den Vorst, van tyd tot tyd, toe, dezelve te mogen zien en spreeken, in 't byzyn der Commissarissen. Te deezer tyd braaken eenige dieven in 't Koninglyk huis, een gedeelte der Kroon steelende, twee derzelve wierden gevat; doch men heeft nimmer van dezelve verder eenig gewag hooren maaken. Het overschot der Kroon en Scepter, en al wat tot de Koninglyke Cieraaden behoorden, wierden, om geld van te maaken, verkogt, of naar de Munt gezonden. Even hier na gaf men de Vorst kennis, dat 'er een Acte van beschuldiging tegen hem was opgesteld, en hy zich den 11. December, voor de Balie der Nationaale Confentie moest vervoegen, om zich te verdeedigen. Die dag gekomen zynde, was alles in de Wapenen, en hy wierd,

Troost der *Elendigen*, in *klaagen* en in *treuren*,
Is, in het *aakeligst Lot*, elkander *op te beuren*.
Dit Lot waar LODEWYK met zyn *Gezin* vergund;
Dan 't *snood gebroed*, dat op hun *ondergang* steeds munt,
Dit *snood gebroed*, steeds *doof* voor *zuchten, klaagen, schreiden*,
Besluit Vorst LODEWYK van zyn *Gezin* te scheiden.

door de Maire Pethion, en noch twee anderen, in een koets afgehaald. Voor de Balie verscheenen zynde, stelde men hem 70 vragen voor, en liet hem de Papieren van beschuldiging zien. Hy antwoordde met een onvoorbeeldelyke vrymoedigheid. Van de meesten zaaken had hy geen kennis, anderen waaren hem 't geheugen ontglipt, en omtrent anderen verdedigde hy zich ten volle, verzogt, by 't eindigen van 't Verhoor, Copy van de beschuldigingen, en dat hem twee Advocaaten mogten worden toegevoegd. Hier over gedecreteerd zynde, stond men het toe, en de Vorst verkoos twee Rechtsgeleerde, tot zynen Verdedigers; dan een derzelve zich excuzeerende, bood zich de waardigen Grysaard, d'Malesherbes en de Deceze, zich in zynen plaatze aan, die, met de Advocaat Tronchet, met die Vorst raadpleegende, hem op den 26 Dec. toen dien Vorst andermaal, als toen in een koets met blik beslagen, naar de Nationaale Confentie geleid was, op 't sterkste en kragtigste verdedigde, daar den Vorst noch eene treffende Aanspraak byvoegde. Dan wat kon eene verdediging helpen, voor eene, die alreeds veroordeeld was? dat bleek, wyl men de Papieren, ter zyner ontschul-

diging dienende, niet naar zag, op toegezonden wichtigen Verklaaringen, geen acht sloegen; de Papieren, ter zyner volkomen ontschuldiging, door Bouillé en B. Merville, uit Engeland, hen toegezonden, verdonkerende; dus men de Vorst weder naar de Tooren geleiden, en men vervolgens voortging met het nemen der Decreeten, ter veroordeeling van dien Vorst. De dag van den 18. Jan. 1793. was hier toe bepaald, wanneer het opgezet Gemeen in groote getallen voor de Zaal der Nationaale Confentie verscheen, en, dreigende, om het Doodvonnis van Lodewyk Capet, dus noemde men den Vorst, riep, dus veele uit vreeze stemde, waar op Roberspiere de Spreekstoel beklom, en deeze drie vragen ter stemming voorstelde.

I. Is Lodewyk Capet schuldig aan hoog verraad?
   Waar op, by uitwyzing der meerderheid van stemmen, het Antwoord was:
   De geweezen Koning is schuldig.
II. Zal het Vonnis, al of niet, ter bekrachtiging aan het Volk worden overgegeeven?
   ANTW. Niemand dan de Confentie zal hem Vonnissen.

III. Tot welk een straf zal men hem verwyzen?
ANTW. Hy zal tot de doodstraf verweezen worden.

De Koning Appelleerende aan de Natie, verwierp men het Appel, den 19. en den 20. Jan. na dit genomen besluit, ging men over tot de bepaaling der tyd tot de uitvoering van het Vonnis, 't welk weder, by opneming der stemmen, binnen 24 uuren, bepaald wierd, waar by men decreteerde, dat van dit alles den Koning kennis zoude werden gegeeven, en aan de uitvoerende magt gelast, het zelve ter uitvoer te doen brengen.

Z. Dus Lodewyk de XVI. volgens de gemaakte Wet der Nationaale Confentie veroordeeld wierd?

M. Integendeel, tegen en met schending van hunne eigen gemaakte Wetten. De Wet vorderde twee derde der stemmen, en zie hier de opneming der stemmen en oordeel dan of aan de Inhoud der Wet is voldaan geworden.

297 Voor een Opsluiting en Verbanning.
2 Voor een Gevangenis.
20 Leden waaren wegens Commissie afweezig.
16 Leden ziek.

10 Weigerde te stemmen.
3 Zonder reden weggebleven.
---
348 Stemmen.
392 Stemden voor 't Vonnis des doods.
23 van deeze wilde nader bepaling.
1 Sloeg een uitstel van Vonnis voor.
2 Wilde zulks tot na den Oorlog verschuiven.

Oordeel nu, of Lodewyk de XVI. volgens, of tegens, hun eigen gemaakte Wet, is gevonnisd geworden?

Z. Volgens deeze Aanteekening was het een zeer geringe meerderheid van stemmen, dien het Lot van dien ongelukkigen Vorst beslisten. Dan liep dit alles in één Zitting der Confentie af?

M. In drie Zittingen, die den 18, 19 en 20 January plaats hadden, zo als ik U reeds heb aangetoond, en die door de onstuimigheid der bloeddorstigen gruwelyk waaren, onder de geen die men als Hoofdmoorders en doorzetters van het Moordplan beschouwen moet, en zich by 't geven hunner stem, de Moordzucht van hun hart deeden zien, was eene Roberspieren, Marat, Danton, Chabot, Robert, Fab're, d'Eglantine, Beutabale en le Gendre, waar onder een was,

welke voorstelde, de Koning in 83 stukken te hakken, en aan ieder Departement van Frankryk een gedeelte van de ontzielde romp te zenden. – Dan, onder alle de geenen die tegen de Koning stemde, was 'er geenen, die, zelfs onder zyne Medemoorders, meer afgryzen verwekte, als Monsieur de Egalité (Hertog van Orleans), die de kragt van 't bloed verzakende, mede tegen de Koning stemde, en toen hy zag dat zulks afschuuw verwekte, zeide hy, met een Forsche stem: ‘Ik heb gemeend myn pligt te moeten doen, zonder aan iets anders te denken, en verklaar Lodewyk Capet schuldig; thans stem ik, dat zyn Vonnis niet aan de bekragtiging des Volks zal onderworpen zyn;’ verders mede voor de doodstraf stemmende; ja men verhaald van dit Monster der Natuur, die in de maand September over tafel zittende, alreeds het bebloede hoofd van zyn Nicht, de Princesse de Lamballe, zonder aandoening had kunnen beschouwen; dat deeze op den avond van den dag op welke de Koning ter dood gebragt is geworden, hy eene Prachtige Maaltyd aan gelegen had, op welke hy alle de geenen, die tot de dood des Konings ge-

stemd hadden, had doen nodigen, doch weinigen verscheenen, ja hy ging zo verre, dat hy 't bloed der Bourbons verzakende, zeide: ‘men zegt dat ik een Koetsiers Zoon ben, wel nu, het zy zo, ik noem het my een eer, een braven Sans Cullot te zyn,’ – dan de gevolgen zyner wandaad zyn reeds ysselyk voor hem, hy wierd van alle kanten bedreigd, dorst zich by naar, om niet vermoord te worden, in het openbaar niet doen zien, heeft aanvallen van Razerny moeten door staan, is van zyn eigen Zoon miskend, en in verdenking geraakt zynde, dat hy naar het bezit der Kroon stond, welke hy zyn Bloedverwant van 't hoofd gestooten had, heeft de Nationaale Confentie hem doen vatten, en de beschuldigingen beweezen wordende, is hy alreeds den 5 Juny, mede geguillottineerd. – Zie daar, myn Zoon! het gedrag van dien snoode Bloedverwant, van welke ik U, in ons tweede Gesprek aantoonde, dat hy de Koning raadde te blyven, en hy voor des Konings veiligheid borg stond.

Z. Dit is Gruwelyk! dan voleindig U verhaal.

M. De Koning, door zynen Advocaa-

ten reeds gedeeltelyk voorbereid tot de slag, die hem te wachten stond, ontvong de Gedeputeerdens der uitvoerende magt, welke hem, de inhoud der genomen Decreeten bekend kwamen maaken, met een bedaarde en kloekmoedige houding, hen een geschrift ter hand stellende; waar in hy (1.) Om een uitstel van drie dagen, om zich tot God te bereiden, verzocht. (2.) Om eene Biechtvader, die hy noemde en ten (3.) om, geduurende dien tyd, vry met zyne Famielje te mogen omgaan; – deeze hier niet op kunnende antwoorden, gaven het in handen der Nationaale Confentie: ‘geen uuren, geen uuren’, riepen eenige doldriftigen, en dus werd het uitstel van drie dagen verworpen, dan men hem een Biechtvader toezond, en zy 't laatste verzoek toestonden. Elk die eenigzints een aandoenlyk gevoelig hart in zynen boezem draagt, zal zich zeer ligt een schets van 't aandoenlyk Toneel der ontmoeting, van dien Vorst, en zynen in traanen wegsmeltende Gemalin, zynen bitter weenende Kinderen, en troostelooze Zuster maken kunnen, eene byeenkomst, waar in het laatste, het eeuwige vaarwel van de bestorven en bleeken lippen vloeyen moest, eene byeenkomst,

welke eene scheiding tot in eene eeuwigheid ten gevolge moest hebben, welke scheiding onherroepelyk stond te geschieden. – ô Gy, die door het algemeenen Lot van alle stervelingen, U eene waare Gade, uw Kroost, eene zorgdragende Vader, welke gy en uw Kroost waarlyk van harte minde, van uw zeide zaagt wegrukken, hoe treurende vertoonde zich niet U noodlot! – hoe treurende moet dan niet het noodlot van Frankryks Koningin, haare Telgen en Famielje geweest zyn, dus van haar Gemaal, haar Vader en haar Bloedvriend, door de hand des Beuls, die gereed stond hem te treffen, en zyn Moordtuig reeds wettede, gescheiden te worden! – Een gedeelte der nacht word aldus doorgebracht, wanneer den Vorst verzocht zich voor een wyl te verwyderen, hen met drift noch eenmaal omhelzende, en zich als van hen scheurende, vertrok, zonder immer hen weder te zullen aanschouwen. Met eene bedaardheid leide hy zich een weinig ter ruste neder, genoot eene zachte sluimering, en in de Morgenstond ontwakende, kleede hy zich, gaf zyn Testament, nevens zyne beveelen, aan zyn bediende Clery, welke hy gebood zyne ontschul-

diging te maaken, dat hy geen nader bezoek by zyne Gemalin had komen afleggen, wyl het hem onmooglyk was, de vernieuwing van het Tafereel der voorige avond te kunnen wederstaan, dat hy zynen vuurigste smeekingen voor hen ten hemel opzond, waar by hy een doosje met hair van zyne Vrouw, van zynen Zuster en Kinderen, nevens de Ring van zynen vinger voegde, om dezelve aan zyne Gemalin ter hand te stellen, en na aan Malesherbes en du Chesne, door een geschrift en aanbiedingen van eenige kleinigheden, welke dien Vorst zich verbeelde dat noch aan hem stonden, zynen dankerkentenis, voor hunnen diensten en getrouwheid, aan hem gedaan, en zyne bediende Clery mede zyn Erkentelykheid te hebben betoond, deed hy, door deeze, zyne hairen in een krul opsteeken, en de tyd van het noodlottig uur naderende, kwamen twee Officiers de Gendarmerie hem afhaalen, wanneer zyne Majesteit kloekmoedig zeide: ‘ik ben gereed’, en trad met zyne Biechtvader naar beneden; dan het vertrek der Koningin voorby komende, hoorde men van daar 't geroep: ‘De Beulen! Beulen! myn Vorst! myn Vorst!’ – De Vorst beneden gekomen

zynde, trad in de koets, alwaar men eenige stemmen: ‘Genade, genade!’ hoorden roepen; men reed voort, naar het aakelig Moordtoneel, door de ryën der geschaarde Nationaale Guardes, die ten getallen van 60,000 in de Wapens stonden. Onder de weg was de Koning in een diepe aandacht, en 'er heerschte een doodsche stilte. Voor 't Schavot gekomen zynde, trad hy 't eerst uit de koets, en moedig het Schavot optreedende, zyde zyn Biechtvader tegen hem: ‘Zoon van den zaaligen Lodewyk, vaar ten hemel.’ Hier wilde den Vorst tegen het Volk spreeken, en zynen onschuld doen zien, dan den Commandant der Nationaale Guardes, Santerre, zeide: ‘Geen reden, geen reden, volvoer de Wet!’ deed de trommels roeren, waar op het spreeken onverstaanbaar wierd, en men de om genade roepende stemmen smoorde, en de Vorst zeide: ‘ik ben verlooren.’ De Vorst zich ontkleed hebbende, wilde men hem het hair afsnyden, daar hy zich tegen kantede, doch men ging daar mede voort, toen men hem wilde binden, weigerde hy zulks, dan men zeide: ‘zulks moet geschieden,’ volvoerde het, stiet hem op de Plank, deed het nekblok val-

len, dat te naauw zynde, door zyne knelling, den Vorst een schreeuw deed geven, de Valbyl viel, dan trof niet, zo dat de Beul hem met geweld nederdrukken moest. In zyne laatste ogenblikken, zeide de Vorst: ‘ô Hemel, weest myn ziel genadig!’ Dus stierf Lodewyk de XVI. den 21 Jan. 1793. des 's morgens om 10 uuren. Den Beul vatte het hoofd by de Hairen, het Schavot daar mede rond loopende, en 't aan het Volk vertonende. Zo als gy hier in Plaat afgebeeld ziet. Terwyl de Nationaale Guardes hunne Hoeden op hunne Bajonetten, om hoog staaken. Veele omstanders doopte hunnen Doeken in 't bloed, schepten 't bebloede Zand op, terwyl anderen de hairlokken, het staartlint, en de kleederen, voor eene hooge prys van den Scherprechter kogten, met het hair hunne borst vercierden, en 't met traanen besproeiden. Zyn ligchaam wierd vervolgens in een Mande in een Kar staande geworpen, en na het Magdalena Kerkhof gevoerd, aldaar in een Graf, 6 voet wyd en 12 voet diep ingestord, het zelve verders met ongebluschte kalk opvullende.

Z. Verspreide zich geen treurigheid op dien dag door Parys?

M. Integendeel, de Schouwburgen en Bals gingen openlyk hunnen gang, alschoon

De *Moordzucht* zet, van *stap* tot *stap*, haar *treeden* voord,
't Voegd by een BURGEREN, nu ook een KONINGSMOORD;
Wie moet op het gezicht van dit Tafreel niet beeven!
Een VORST, om zyn *gedrag voorheen* van elk *bemind*,
Die zynen *Godsdienst* eert, een waare *Menschenvrind*,
Doet men op 't *Moordschavot*, ONSCHULDIG, wreedlyk *sneeven*.

het gerucht zich verspreide, dat Madame Royale, Dochter des Konings, door de schrik overleden was. Zie daar, myn Zoon! de ysselykheid der woede, en Tiranny der Fransche Jacobynsche Party, U in 't kort, naar waarheid, voorgesteld. Een Party, die het op de ondergang van alle Vorsten en Grooten der Aarde heeft toegelegen, en overal, in alle Ryken, haaren zendelingen had, een Corps Vorstenmoorders huurden, die, door een Tandmeester, zynen Pruissische Majesteit van kant zochten te helpen; doch dit mislukkende, door de hand van een andere Verrader, met een Kogel op hem deeden schieten, zo dat zyn Paard onder hem dood bleef. Die door een Kok zynen Sardinische Majesteit hebben willen doen van kant maken, dat door deeze Moorder zyn dood mede mislukte. Die den Keizer Leopoldus den II. hebben doen vergiftigen, en aan dezelve Moorder schreeven, waarom hy zo lang wachtede, om den tegenwoordigen Keizer Franciscus de II. mede van kant te helpen; doch welke Moorder ontdekt zynde, gevat is geworden. Enfyn, een Party, die, in alle landen, de grootste Gruwelen aanrichtede, en naar geen reden of billykheid, noch dreigingen, gehoor

gaven; want of de Gezant van Spanje, eenige dagen uitstel voor Lodewyk de XVI. verzocht, ten einde zyn Hof te mogen schryven, men hoorde daar niet na; en schoon zyne Pruisische en andere Mogenheden, aan hunne Nabuuren verzochten, dat aan de zulken, welke hunne handen aan dien Vorst en zyne Huisgezin sloegen, geen schuilplaats in hunne Landen of Coloniën mocht gegeeven; maar dezelve agtervolgd en ter straffen overgeleverd worden; niets kon hen daar in tegen houden, daar zy op nergens acht sloegen; ja de Godheid zelf niet ontzagen, de Geestelykheid geheel willende afschaffen, met de Godheid en Godsdienst de spot staaken, openlyk leerende, dat men een Eerlyk man kan zyn, schoon men een Atheïst en Godverzaaker is.

Zevende Gesprek.

ZOON. **H**ad deeze Moord, aan de Koning gepleegt, geenen gevolgen?

MOEDER. Zeer veelen, zo als gy in het volgende en laatste Gesprek zien zult, in alle Landen. Dan in Frankryk doorstak de Guarde Corps, Paris, de mede tot Konings dood gestemd hebbende, St. Fergue, Lid der Nationaale Confentie: men zette een groote somme gelds op 't hoofd van Paris, hy wierd ontdekt, doch doorschoot zich; terwyl de doorstokenen met Staatie begraven wierd. Verders hield men zich bezig over het lot der Koningin, haare Kinderen en Zuster, waar voor men vreesde, dat zy mede het Lot van haar Gemaal zoude moeten ondergaan, dan men besloot dezelve gevangen te houden, de Commissarissen haar te ontnemen, en maar weinige Bediendens te geven, het geslagt van de Koning verder uit te bannen; terwyl het

Plan schynt, de Gevangenen Koninglyke Famielje thans als ten borgen te houden, ten einde, zy in benaauwdheid komende, volgens het voorstel der Mostaartman, de Mortude, zich een goede Capitulatie te bedingen. Verders heerschte de Nationaale Confentie, nu, als vrymachtig, en 't Volk tot Oproer nu niet nodig hebbende, bedwongen zy, die zich maar eenigzints tegen hen dorst verzetten, terstond, met door de Guilottine te doen onthalzen, welk lot een menigte persoonen, zedert dien tyd getroffen heeft; ja een oude Keukenmeid, in dronkenschap, zeggende: ‘ Lodewyk de XVI. was een goed Vorst,’ moest deeze mede het lot ondergaan; dan dit Moorden verbitterde het Volk tegen de Nationaale Confentie, zo dat de Koningsgezinde Party, die zich in verscheide Departementen opgedaan heeft, zelve in Parys en Versailjes aanhangers gevonden heeft. Echter houd de Jacobynsche Party noch vol, met de Gevangenen Vorstelyke Personagien, alle laagheden aan te doen, zo dat de Dauphyn ziek zynde, en een breuk by dezelve ontdekt wordende, en een Geneesheer begeerende, men hem geenen, dan de Geneesmeesters van de ordinaire Gevangenissen wilde toestaan, ja zelf 'er hevige Debatten waaren, om

dien jongen Vorst, op zyn verzoek, de Geschiedenis van Gilblas van Saintelaane ter leezing te geven. Zie daar, myn Zoon! tot dus verre de wreedheden en de Tiranny der Fransche Jacobynsche Factie, ten opzichte van haar eigen Land, U, in deeze zeven korte Gesprekken, voor oogen gesteld; om nu aan myne belofte te voldoen, zal ik tot derzelver Gruwelen in ons Vaderland, vereenigd met het Corps uitgewekenen Hollanders, zig noemende Bataven, overgaan.

Z. Gy zult my daar zeer mede veraangenamen, Moeder! dan ik wilde U noch gaarne eenige Vragen, ter mynen opheldering voorstellen, als: wat zyn Jacobynen?

M. De doldriftigste en moordzuchtigste der Franschen Oproerbenden, welke zich zelf een teeken gaven, namentlyk: een Roode Muts, zo als een Gedachtenis, een van dezelve, met de Vryheidsboom, op welke dezelve gestaan heeft, door onze troepen, onder geleide van de Dapperen Heeren Prince George Frederik van Oranje en Nassauw, op de Fransche veroverd, en naar 's Hage gezonden, op de Zaal, alwaar de Lotery getrokken word, is hangende; verders hebben zy hunne naam ontleend, naar de

naam dier straat, te Parys, alwaar zy hunnen Eerste Club of Vergadering in oprichtede.

Z. En welke noemd gy Sans Cullots, of zonder Broeken?

M. Die hoop opgeruid en opgezet gemeen, welke by 't om verre haalen der Bastille, en 't vervoeren van de Koning, van Versailjes naar Parys, onder opzicht der Jacobynen, als Voorvechters der Vryheid beroemd, en om hunne ontydigen Dapperheid, met de naam van Braaven, van Dapperen Sans Cullots (zonder Broeken) benoemd wierden, wyl 'er veelen onder dien Muithoop gevonden wierden, die bynaar geen kleederen aan hadden, om hunnen schaamelheid te bedekken; deeze heeft men de naam van Sans Cullots, als een Eernaam, toegevoegd. Zy zyn die geenen, die de Plannensmeeders, door aanstooking, wisten te gebruiken, om die heillooze Plannen ten uitvoer te brengen, welke zy gesmeed, en ten uitvoer wilde hebben gebracht, om hunnen Baat- en Eigenbelangzuchtige oogmerken te breiken.

Z. Nu noch eene vraag, Moeder! wat behelsde het Testament van Lodewyk de XVI. daar gy in 't voorig Gesprek van zeide?

M. In het zelve toonde de Vorst volkomen zyn onschuld aan, toonde een waar gevoel van Godvrucht en van zyn Geloof te hebben; zeide openlyk, niet te weeten, iemand eenige reden van klagen over hem te hebben gegeeven, of leed te hebben aangedaan; maar altoos voor 't belang van zyn Land en Volk te hebben geweest; toonde welgemoed en getroost in zyn ongelukkig lot te weezen; deed een teder Afscheid aan zyne Gemalin, nevens eenige lessen voor zynen Kinderen, daar invloeyen, dezelve aan de Almachtige aanbeveelende; bedankte zyne vrienden voor de blyken van toegenegenheid, welke zy hem hadden betoond, deeze zyn Zoon, wanneer hy te eeniger tyd hersteld mogt werden, aanbeveelende; bedankte zynen Advocaten voor de moeiten, die, hoewel vergeefsch, zy, om hem te redden, en zyn onschuld te doen zien, zich hadden gegeeven; beklaagde zich in de gelegenheid niet te weezen, hen en zynen vrienden, hun blyken van toegenegenheid niet te kunnen vergelden. – Verders de geenen, welke, zo onder zynen bediendens, als onder de geenen, welke hy voormaals goed gedaan had, en aan hem verplicht waaren; doch welke dit verge-

tende, zich als zynen wederparty, zich tegen hem aangesteld, en hem smertelykheden aangedaan hadden, zulks hen van herten vergeevende; en, na nochmaals zynen onschuld in al 't geen, waar mede hy beschuldigd wierd, betuigende, en verder zyne ziel, volgens zyn Geloof, in den hand des Almachtigen aanbeveelende.

Z. Nu noch iets, Moeder! waarom wierd Lodewyk de XVI. in de Decreeten der Nationaale Confentie, Lodewyk Capet genaamd?

M. Frankryk, in 't jaar 420 tot een Koningryk geworden, onder Pharamond, heeft 67 Koningen gehad, verdeeld in 3 Stammen of Geslagten, als dat der Merovingiaanen, welke 332 jaaren geduurd heeft, en uit 't welke 22 Koningen regeerde, – dat der Carlovingiaanen, welke 235 jaaren bestaan heeft, en waar uit 13 Koningen geregeerd hebben, daar 5 Keizers onder waaren. Het derde Geslagt, de Capets, waar van Hugo Capet, Zoon van Koning Robertus, als de eerste van die Stam, in 't jaar 987, de Troon beklom, en Lodewyk de XVI. mede gerekend, 32 Opvolgers gehad heeft; echter was dit Geslagt in 3 takken verdeeld,

als: de Capets, het welk 341 jaaren geduurd, en 14 Koningen uit geregeerd hebben, die van Valois 161 jaaren, en 13 Koningen, en die van Bourbon, welke 204 jaaren geduurd, en Lodewyk de XVI. de vyfde Koning uit was, en dus ziet gy, dat men Lodewyk de XVI. als een afstammeling van Hugo Capet, Lodewyk Capet noemde. Waar mede ik dit Gesprek, na U alvoorens het tegenwoordige GESLAGT REGISTER van LODEWYK DE XVI. opgenoemd te hebben, eindigen.

Lodewyk de XVI. geboren 23 Aug. 1754. tot Koning gekroond 10 Mey 1774. gehuuwd 16 Mey 1770. op 't Schavot ter dood gebragt 21 Jan. 1793.
Maria Antonia Anna, deszelfs Gemalin, Aartshertogin van Oostenryk, en dus eigen Zuster van Keizer *Josephus de II.* en Keizer *Leopoldus de II.* geb. 2 Nov. 1755.

Kinderen

Maria Theresia Charlotta, geb. 19 Dec. 1778.
Louis Charles, Dauphin, geb. Hertog van Normandie, geb. 27 Maart 1785.

's Konings Broeders en Zusters

1 *Lodewyk Stanislaus Xaverius*, Graaf van Provence, geboren 17 Nov. 1755. gehuuwd met
Maria Josepha Louiza, Princ. van Savoyen, geb. 2 Sept. 1753.
2 *Karel Filip*, Graaf van Artois, geb. 9 Octobr 1757. gehuuwd 16 Nov. 1773. met
Maria Theresia, tweede Dochter des Konings van Sardinien, geb. 31 Jan. 1750.

Uit dit Huwelyk

Louis Anton, Hertog van Angoulême, geb. den 6 Aug. 1775. Maltheser Groot Prioor van Frankryk 1776.
Karel Ferdinand, Hertog van Berry, geb. den 24 Jan. 1778.
3 *Maria Adeleida Clotilda Xaveria*, geb. 23 Sept. 1759.
4 *Elizabeth Philippina Maria Helena*, geb. 3 Mey 1764.

Des Konings Tantes

Maria Adeleida, geb. 23 Maart 1732.
Victoria Maria Louiza, geb. 11 Mey 1733.

Achtste Gesprek.

MOEDER. **N**u, myn Zoon, zal ik U, in een korte Schets, de Tiranny der Jacobynsche Factie, vereenigd met een Committé en Corps, zig noemende Bataven, uitgewekenen en Bannelingen, uit ons Vaderland, in ons Vaderland gepleegd, mededeelen; dan U alvoorens, door eene terug treding, de oorzaak hier van mede deelen.

ZOON. Zulks zal my aangenaam zyn, Moeder.

M. Ik hebben alreeds in een onzer voorige Gesprekken aangetoond, dat de Nationaale Vergadering een Corps Vorstenmoorders gehuurd had, ja hun haat tegen allen Vorsten en Overheden, ging zo verre, dat le Gendre, Lid der Nationaale Confentie, by 't uitspreeken van 't Doodvonnis van Lodewyk de XVI. zeide: ‘dat hy wenschte, dat de Hoofden van alle

Vorsten op het lichaam van Lodewyk de XVI. mochten staan, op dat dezelve in één slag konde werden afgehouden.' Dan dat zy zulk een openlyke haat tegen alle Vorsten en Machten van Europa toonden, is zeer licht te begrypen, als men in aanmerking neemt, dat by de Herstelling der Oude Constitutie, in ons Vaderland, by de beteugeling der voorige Oproerige bewegingen in Braband, onder Keizer Josephus de II. begonnen, en onder Keizer Leopoldus de II. beteugeld, als ook by de beteugeling door Onlusten in Luik, te dier tyd, die beteugeling door de Wapenen van Oostenryk en Pruischen bewerkt, alle de onruststookers en aanvoerders dier onlusten, en Land- en Volksberoeringen, zich met de vlucht naar Frankryk begaven, en aldaar alle misnoegde en muitzuchtige Plannensmeeders, uit anderen Landen, tot zich trokken, te Parys, by een rottede, een Club of byeenkomst oprichtede, en aldaar voortvoeren, om, met hulp der Franschen, Plannen te formeeren, om noch, zo 't mooglyk was, een maal hun oogmerk, om hun Vaderland te verwoesten, en ten onderste boven te keeren, te bereiken; en den baas in het zelve te speelen. − Zo lang Frankryk in

vrede met alle Mogenheden leefde, zagen zy hier toe geen kans, schoon zy wel sterke Correspondentie, met geheime misnoegden, in hun Vaderland, onderhielden; dan, toen de Nationaale Vergadering, Lodewyk de XVI. aanzettede, om den Oorlog aan het Huis van Oostenryk te verklaaren, wyl dit huis de toevlucht der uitgeweekenen Koninglyke Famielje was, en zyn Keizerlyke Majesteit, sterke vertogen tegen de omkeering van hunnen Constitutie, en de mishandeling des Konings en deszelfs Gemalin, nabestaande, Bloedverwante van den Keizer, deed; ik herzeg, toen zulks gebeurde, en de Fransche hunne Legers formeerde, kwamen deeze Rebellen, van de genoemde Natiën, mede op, stelde uit hun midden een Committé aan; en dus had men een Committé de Belgique, de Bataaven, de vrye Luikenaars, en ook even zo veele Corpsen. − De Keizer zyne Troepen te Veld doende trekken, vereenigde zich zyne Pruisische Majesteit met deeze, om de Constitutie in Frankryk te herstellen, en de Koning zyne voorige magt weder te geven. Deeze Legers, nevens 't Leger der Fransche Emigranten, te Veld trekkende, onder het Opperbevel; van den

Dapperen Hertog van Brunswyk, maakte in de maanden van july en Aug. 1792. groote vorderingen, namen onderscheiden Plaatzen in, als: Stenay, Verdun, Thionville, Longwy enz. belegerde Ryzel, en benaauwde 't Leger der Franschen, onder Dumouriez, Opvolger van de la Fayette, wyl deeze, met de Hollandsche vluchteling, Baron de Averhoult, President der Nationaale Vergadering, zo als wy gezien hebben, de eerste 't Leger verlaaten en gevangen genoomen, en de anderen uit vrees voor de Fransche Boeren, op zyn vlucht, zich een kogel door 't hoofd jaagde, wyl beide zich van de zaak der Fransche afscheurden, en zy nimmer het op die oogmerken, omtrent Lodewyk de XVI. toegelegen hadden, als 't afgeloopen is, en te dier tyd men reeds begon te zien, tot welk een snood einde men die zaak wilde brengen. Ik herzeg, dat deeze het Fransche Leger van Dumouriez zo benaauwde, dat het andere Fransche Leger, onder Kellerman, het zelve niet te hulp konde komen, en men alle dagen, in de maand September, de tyding te gemoed zag, dat het zelve omcingeld zynde, de Wapens zoude nederleggen, en zich als Krygsgevangen overgeeven, − dan juist

in tegendeel, zagen wy eenen gebeurtenis te voorschyn komen, die de Staatkundigste in zynen uitzichten stil deed staan, eene onderhandeling met Dumouriez had 'er plaats, 't Beleg voor Ryzel wierd opgebrooken, de Oostenryksche en Pruisische troepen trokken te rug, en de veroverde Plaatzen wierden, volgens verdrag, weder ontruimd. Eenige schreeven de oorzaak hier van toe, aan een zwaare ziekten, in 't Pruisische Leger, daar de Fransche de drinkputten vergiftigd hadden, anderen zeide, dat eene ontdekking omtrent de Fransche Emigranten, en een ongenoegen, by de Vereenigde Legers, tegen dezelve ontstaan was; weder anderen, dat men zulks deed om de Koninglyke Famielje te spaaren, wyl men vreesde, dat zo men doordrong, het Volk deeze in hun woede dus van kant zoude maaken en dit laatste heeft men nader gezien, de waare reden te weezen. − Althans men zag de Legers te rugge trekken, die zo veel mogelyk ter dekking van hun Land eene goede Positie naamen. Echter de Fransche het guuren jaarty niet ontziende, vervolgde hunnen Veldtocht, dringende Kellerman en Custine in Duitschland; Frankfort en meer andere Plaatzen inne-

mende, daar dezelve echter weder uitgedreven zyn. Een ander Leger viel in Savoyen, men zond eenige Oorlogschepen na Napels, andere Troepen na Italien, die echter weinig uitrichtede; dan Dumouriez viel, met een drie dubbelen overmacht, op 't Oostenryksch Leger aan, deed het zelve, na een hardnekkig gevecht, by Mons, wyken, en nam een groot gedeelte van Braband, en daar onder Brussel, Antwerpen, het Kasteel, en Luik in, deed eenige stroopinge in 't Pruisisch Geldersch, zo dat wy deeze Jacobynsche Factie, vereenigd met de voornoemde rebelleerende Corpsen, der genoemde Natiën, bynaar op onze Grenzen kreegen; echter daar de stipste Neutraliteit van onze zyde, en die van de zyde van Engeland, gehouden wierd, dacht men, dat, daar de Fransche zich alreeds zo veele vyanden op den hals gehaald hadden, zy omzichtig genoeg zoude zyn, niet meerder op den hals te haalen, en de Vrede, met Engeland en ons Vaderland, te bewaaren, dan dat het tegendeel juist hun oogmerk was, deeden zy zeer spoedig blyken van zien.

Z. Op welk eene wyze?

M. Door 't schenden van 't Recht der

Schelde, waar zy, tegen de Protestatiën van 't aldaar liggende Hollandsche Wagtschip, eenige Fransche Schepen na Antwerpen, de Schelde deeden opvaaren, alschoon Engeland verklaard had, dat de minste schending, welke de Fransche ons grondgebied aandeeden, het zelve als een Oorlogsverklaaring tegen Engeland zoude aangezien worden; men ging echter voort, verklaarde de Schelde vry, en begeerde een doortocht door Mastricht, dit wierd geweigerd, dus zy met een Schipbrug, boven Mastricht, den Rhyn passeerde; doch alles liep in geduurige onderhandelingen af; terwyl men zich van alle kanten wapende, en van de zyde van Holland, in alles de grootste voorzichtigheid gebruikt wierd, om nergens eenige aanleidende oorzaak toe te geven, en de grootste waakzaamheid omtrent de Fransche, Brabandsche en Luiksche Emigranten, die de vlucht naar ons Vaderland namen, in acht genomen wierd. − Dan toen de Koning vermoord was, wierp de Nationaale Confentie het momaanzicht af, en deed, door Dumouriez, op een lagen, schandelyke en lasterende wyze, eene Oorlogsverklaaring, uit naam der Nationaale Confentie, aan Zyne Doorluchtige

Hoogheid, Willem de Vde, Prince van Oranje en Nassauw, enz. te voorschyn komen, waar in 't Volk van Nederland, van de eene zyde, opgeruid tegen dat Doorl. Huis, van de andere zyde, als zy tegenstand derfde te bieden, bedreigd wierden, en de grootste Logens den Heeren Stadhouder mede belasterende, Haare Koninglyke Hoogheid, hoogstdeszelfs Koninglyke Gemalin, en de Huizen van Brandenburg schendende, onze braaven weldenkende 's Lands Vaderen en wettige Regenten, nevens alle weldenkende op eene verregaande wyze hoonende; dat alles, op eene voortreffelyke en voldoende wyze, openlyk, door onze braave 's Lands Vaderen wederleid wierd; terwyl de Fransche ten zelven tyden den Oorlog aan Engeland mede verklaarde. Alle middelen ter defensie wierden in ons Vaderland ter hand genomen, een aantal Kanoneerbooten in gereedheid gebracht, om onder Commando van den Ridder L. H. van Kinsbergen, de Franschen 't overkomen der Maas te beletten, men deed de Inundatien werken, de Vestingen en Guarnizoenen versterken, Militie aanwerven; terwyl onze braaven Engelsche Bond- en Geloofsgenoot ons terstond den moedigen Prins York met

hulp troepen toezond, en de Dapperen jonge Princen van Oranje, den Heeren Erfprince, en deszelfs Broeder, Prins George Frederik, met hunne troepen te Veld trokken, en zynen Doorluchtige Hoogheid, Willem de V. onze dierbaare Erfstadhouder, met onze braave 's Lands Vaderen, raadpleegde over al zulke middelen, welke ten beste van 't Vaderland dienstig waaren. − Den vyand vast aanrukkende, vertoonde zich met een talryk Leger voor Breda, het zelve op eischende en beschietende, gaf de Commandant dier plaats, na een kleine Defensie, op de tweede opeising en dreiging, van anders al 't Krygsvolk over de kling te zullen doen springen, die Vesting over, met Krygseer daar uittrekkende; terwyl de Fransche bezit van die plaats namen, de Vryheidsboom plantede, en alle Gruwelen bedreeven; de Predikstoel wierd om verre gehaald, de Bybel verscheurd, de schoone Graftombe van Prins Lodewyk van Nassauw vernield, de Kerk tot een Paardestal gebruikt, de Inwoonders gedwongen, gereed geld voor Fransche Adsignaten te geven; terwyl men drie weldenkende Heeren van de Regeering te Breda, als: Mr. G.J. Tarée, Mr. A.

Reigersman en L. Pels, en twee van Geertruidenberg; als de Heeren A.G. v. Doorn en D. Ruizenaars, arresteerde, en schoon een van dezelve ziek was, echter na Antwerpen in Gevangenis voerden; terwyl men tot driemaal toe dezelve reeds op de weg na Ryzel gebracht heeft, om dezelve daar heen te voeren; doch eindelyk, naar zeer veel uitgestaan te hebben, voor Coutie stelling van een groot Losgeld zy ontslagen wierden, en in het Vaderland te rug kwamen, daar de Franschen, door opstooking van 't Corps Bataaven, hen niet dan tegen vier, op de Gevangen Poort zittende, Persoonen, als: de Villattes, Reepmaker, Nobbe, Micou, wilde ontslaan. Hoe het Committé Bataaven, dat in Breda was, huis hield, en welke hunne gevoelens waaren, bleek, dat de uitgeweekenen Bastaard Bataaf, Blok, van Hoorn, tegen de gearresteerde zeide: ‘dat het Arrest niet om hunne Persoonen in het particulier geschieden, maar om dat die Schelm van een Stadhouder, die Tyran, op constignatie van dien Schelm, den Raadpensionaris van den Spiegel, vier braave Patriotten gevangen hield, enz.’ Langlois, geweezen Fransch Predikant, te Breda, was

hun hoofd, en deeze stelde, met behulp zyner vrienden, een aantal van 20 Provisioneele Volks-Representanten aan; terwyl Dumouriez, naar dat de zyne genoeg Geweldenaryen hadden gepleegt, een Galg deed oprichte, voor die geenen, welk eenig Geweld pleegen zoude. Geertuidenberg, ging, naar een weinig sterker verdediging, op gelyke voet over. Deeze voortgang der Franschen, deeden de hun toegenegen verkeerd denkende lieden van vreugde opspringen; terwyl by veele der weldenkende Nederlanders, deeze tyding eene sterke bevreesdheid te weeg bracht, en zich deeze in hunne plechtige bede uuren, op last van onze braaven 's Lands Vaderen gehouden wordende, in gebeden tot God begaven, en deeze verhoorde het Gebed der oprechten, gaf onze Krygsbenden moed, zo dat zy de vyanden met kragt wederstonde, en deed eene wind opkomen, die hen in hunne oogmerken volkomen nadeelig was, en dezelve tot niet deeden uitloopen. Mastricht door de Franschen, onder de Generaal Miranda, belegerd wordende, wierd door de Dapperen Prins van Hessen Philipsthal verdedigd, en hoe de Franschen hier ook sterk met Bomben en Kogels

in wierpen, en met Brieven dreigden, daar het Committé der Bastaard Bataaven hunne dreigende en verleidende Brieven byvoegden; zy moesten, naar een Beleg van 8 dagen, met schande te rugge deinzen, en het Beleg opbreeken. Voor de Klundert, een kleine Plaats, daar de Dapperen Kropff, met 80 Man, het bevel voerden, en welke de Fransche met eene groote macht belegerde, verlooren zy veel Volk, en wierden drie maal afgeslagen, tot dat het Guarnizoen, tot op 12 Man verminderd zynde, de Dapperen Kropff, met deeze, na de Willemstad week; doch een sterk Corps Fransche ontmoettende, viel hy daar manmoedig op aan, dan daar bynaar door heen geslagen zynde, trof dien Dapperen Held, die reeds een Sabelslag in de schouder ontvangen had, een Pistoolschoot door 't hoofd, dat hem ter neder deed vallen. − De woeden der Franschen en Bastaard Bataaven, gaat alle verbeelding te boven, men ontrukte hem zyne met eer volle gedragen Hollandsche Monteering, deed hem een oude Fransche Monteering aan, en hem vervolgens in een zak met steenen naayende, wierp men hem onder een brug in 't water,

waar het Lyk, naar 't vertrek der vyanden gevonden, na de Willemstad gevoerd, en aldaar, met Eere en Staatie, ter Aarde is besteld geworden. − De Klundert nu over zynde, Planten men daar de Vryheidsboom, en zy lieden speelde hunnen rol van overheersching, zo als zy gewoon waaren, daar zy zich bevonden. − De Willemstad, reeds door hen belegerd, en door den Graave van Boetzelaar verdedigd werdende, wierd de Belegering nu noch heviger, en men eischte die Stad, verscheide maalen, zo met belofte als dreigingen, op, daar de Bastaard Bataaven hunnen verleidende Geschriften by voegden; dan den Dapperen Boetzelaar, met zyn voortreffelyk Guarnizoen wederstond hen met alle dapperheid; terwyl zelf de Vaendrig Colthof, met eenige manschap, zich aan den Dyk lieten zetten, daar de Fransche een Battery, om de Stad te beschieten, opgeworpen hadden, en op hunne handen en voeten voortkruipende, op het onverwachts de Battery overrompelde, de Fransche over de kling doende springen, of gevangen namen, de Battery vernielende, en dus triumpheerende in de Willemstad terug kwamen. En myn Zoon! zo de Willemstad had moeten zwigten, de Fransche

zoude tot in het hart van Holland veellicht hebben kunnen doordringen, daar dezelve nu voor de Willemstad gestuit wierden; terwyl de Kanoneerboten, enz. hen de overkomst der Maas belettende. Dordrecht, onder het beleid van den Heere Erfprince, wierd in een geduchte staat van Defentie gebracht; terwyl Gorcum, door den Heere Prince George Frederik, verdedigd wierd. − Echter voerde de Fransche ten Platten Lande veel moedwil uit, zwaare Brandschattingen eisschende, alle Voeragie, als Hooy, Stroo, Haver, en Eetwaaren wegvoerende, onder de Klundert, de ryke Huisman W. van der Lindt, eene zwaare Brandschatting van ƒ 50.000:- afeisschende, en tot voldoening dier Som, hem zelve als Gyzelaar mede nemende. Te Dinterloo, vier Schepenen dier plaats aan de staarten der Paarden bindende, en voortsleepende; terwyl een andere hoop van die moedwillige, twee Dochters van een andere Huisman, op eene afschuwelyke wyze ontëerende, en hun moedwil mede pleegende, de Vader daar en boven noch eene aanzienlyken Somme gelds afperzende, en de Tuinman van de Heer Motman, te Rozendaal, vermoordende, overal waar zy kwamen, de Vryheidsboom plantede; doch de re-

gels der Egaliteit vergeetende; wyl zy liever alles wegnamen wat hen aanstond, en niets wilde overlaaten; dan eene gelyke deeling in 't oog te houden. − Echter bekwam het hen op zommige plaatzen slegt, als te Drongelen, Kappellen en Waspik, daar Prins George Frederik eenige Troepen uit Heusden na toe zond, die hen verraste, veele van hen neerzabelde en gevangen namen, drie Vryheidboomen en Jacobynsche Mutzen wegvoerde, en een naar 's Hage zond, zo als ik U in ons voorig Gesprek reeds gezegt hebben. Voor Breda de Fransche bezig zynde, het Mastbosch om verre te hakken, deed de Heeren Prince George Frederik hen, door zyne troepen, omcingelen, en schoon zy een Dapperen wederstand booden, bleeven 'er 150 van de Franschen op 't Slagveld leggen, en 130 wierden van hen gevangen genomen, en een Stuk Kanon veroverd; terwyl vervolgens het Beleg, voor Geertruidenberg en Breda, ter neêr geslagen wierd, en de Fransche het benaauwd genoeg in die Steden kreegen; dan te deezer tyd gebeurde 'er zaaken, welke eene gelukkige omkeering, in de gesteldheid van ons Vaderland, te weeg brachten, en 't zelve van de Dwingelandy en wreedheid der Franschen, en het Corps

Bastaard Bataaven verlosten, en alle weldenkende Nederlanders ten grootste blydschap strekte.

Z. En wat was de oorzaak deezer spoedigen ommekeer?

M. De zegenryken voortgang der wapenen van de Oostenrykers en Pruischen, waar door de Fransche uit geheel Braband en Luik, tot op hunne Grenzen, wierden te rug gedreven, de Klundert met verhaasting verlaaten wierd, en 't Beleg voor de Willemstad wierd opgebroken; terwyl den Dapperen Luitenant J. Bloys van Treslong, volgens een beraamd Plan van de Commandant Haringsman, met 7 Sloepen, het Fransche Wagtschip, en de Kanoneer- en Bombardeer-Galjoot St. Luce, op de Schelde, deed wegneemen. Geertruidenberg en Breda, by Capitulatie aan Zyne Doorluchtige Hoogheid, den Heere Erfprince, weder overging, en de Franschen en 't Corps bastaard Bataaven, volgens Capitulatie, onder goed geleide, naar Frankryk te rug gevoerd wierden; terwyl onze Troepen, veréénigd met alle de Troepen der Gecombineerde Mogenheden, hunne triumpheerende overwinningen vervolgen. En een zich by een gevoegd hebbend Leger der Koningsgezinden, onder eene Gaston, in Frankryk

tot weinig uuren van Parys, is genaderd, en in verscheide Distrikte van Frankryk, de Dauphyn, onder de Tytel van Lodewyk de XVII. reeds als Koning is uitgeroepen; terwyl in Breda, meer dan 40, als ook op andere plaatsen, verscheide Persoonen, die als Verraders van hun Vaderland, de Franschen, en 't Committé Bastaard Bataaven, behulpzaam geweest zyn, gearresteerd zyn, daar de genoemde Langlois zich onder bevind, en verscheidene naar de Gevangen-Poort in 's Hage gevoerd zyn. − Zie daar, myn Zoon! hoe die woelzuchtige, die in vroeger tyden, ons Vaderland ten verderve zochten te brengen, en by de gezegende Herstelling der oude Constitutie, zo genadiglyk behandeld wierden, nu weder ons Vaderland zochten te vernielen; te recht zeggen 's Lands braaven Vaderen, in het Antwoord op de Memorien van Mylord Auckland, Ambassadeur van Engeland, omtrent 't verzoek van, dat die geenen, geen schuilplaats in ons Vaderland, of de Coloniën van deeze Staat mag werden gegeeven, die voor de dood van de Koning van Frankryk gestemd hebben; maar dezelve in handen mogen werden overgeleverd, op dat dezelve goede Ju-

stitie ontvangen, dat Hoogstdezelve daar volkomen hun toestemming toe geven; doch teffens daar by verlangende, dat zulks ten opzichten van 't zogenoemde Corps Bataaven, welke ons Vaderland op nieuw beroerd, en bynaar op den oever des verderfs hebben gebracht, zo in de Landen der Gecombineerde Mogenheden; als derzelver Coloniën, mede in acht mag werden genomen, dezelve aldaar geen schuilplaats verleend, maar vervolgd, en ten verkryging van goede Justitie zullen overgeleverd worden. Zie daar, myn Zoon! aan myne belofte voldaan. Den hemel zegenen de wapenen der Gecombineerde Mogenheden, op dat door dezelve de verdervelyke stellingen der Atheïsten en valsche Philosophen mogen den bodem ingeslagen, de valsche Leerstellingen eener Egaliteit vernietigd, de verdervelyke Vryheidsboom om verre gehouden, het Zaad der tweedragt uitgeroeid, de rust en vrede in geheel Europa hersteld worden, en alles, volgens de wensch van alle weldenkende, waare Vryheid en Godsdienst minnaars, mag uitlopen tot een gewenscht

E I N D E .